

**Vanhemman taustatekijät yksivuotiaalle lapselle tehdyn
hoitoratkaisun ja varhaiskasvatukseen liittyvän tyytyväi-
syyden selittäjinä**

Anni Saarela

Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma
Kevätlukukausi 2019
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Anni Saarela. 2019. Vanhemman taustatekijät yksivuotiaalle lapselle tehdyn hoitoratkaisun ja varhaiskasvatukseen liittyvän tyytyväisyyden selittäjinä. Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 44 sivua.

Tässä tutkimuksessa selvitettiin vanhempien taustatekijöiden yhteyttä lastenhoitoratkaisuihin sekä kantasuomalaisten ja muualta Suomeen muuttaneiden eroja tyytyväisyydessä varhaiskasvatukseen.

Tutkimuksen aineistona (N = 2696) käytettiin CHILDCARE -tutkimushankkeen kyselyaineiston vanhempien taustatekijöitä, lastenhoitoratkaisuja ja vanhempien tyytyväisyyttä koskevia osia. Aineisto kerättiin vuonna 2016 kymmenessä yhteistyökunnassa ja kyselyn kohderyhmänä olivat noin yksivuotiaiden lasten vanhemmat. Vanhempien taustatekijöiden vaikutusta lapsen hoitoratkaisuun analysoitiin logistisella regressioanalyysillä ja vanhempien tyytyväisyyttä varhaiskasvatukseen tutkittiin Mann-Whitneyn U-testillä. Molemmat analyysit tehtiin SPSS 24-ohjelmistolla.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että osa vanhemman taustatekijöistä on yhteydessä yksivuotiaalle lapselle tehtyyn hoitoratkaisuun ja varhaiskasvatukseen liittyvään tyytyväisyyteen. Korkeakoulutetut, Helsingin ulkopuolella asuvat ja muualla kuin Suomessa syntyneet vanhemmat valitsivat todennäköisemmin hoitomuodoksi varhaiskasvatuksen kuin kotihoidon. Mitä vanhempi lapsi oli, sitä todennäköisemmin hoitomuodoksi valittiin varhaiskasvatus. Vanhemmat olivat synnyinmaasta riippumatta tyytyväisiä varhaiskasvatukseen.

Vanhempien koulutuksen ja lapsen iän suhteen tulokset tukivat aiempaa tutkimusta. Vanhemman asuinkunnan ja synnyinmaan kohdalla tulokset kuitenkin erosivat aiemmasta tutkimuksesta. Vanhempien tyytyväisyys henkilökunnan ammattitaitoon, kasvatuseriaatteisiin ja kulttuuritaustan huomioimiseen varhaiskasvatuksessa mukaili aiempia tutkimuksia.

Asiasanat: vanhempi, taustatekijät, lastenhoitoratkaisut, tyytyväisyys

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

1	JOHDANTO	4
1.1	Perheet tukien ja perhevapaiden verkossa.....	5
1.2	Työn ja vanhemmuuden yhdistäminen.....	8
1.3	Vaihtoehtona varhaiskasvatus.....	13
1.4	Tutkimuskysymykset.....	19
2	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	20
2.1	Tutkittavat ja aineistonkeruu.....	20
2.2	Tutkimusmenetelmät.....	21
2.2.1	Mittarit ja muuttujat.....	21
2.2.2	Aineiston analyysi.....	23
3	TULOKSET	25
3.1	Kuvailevat tiedot.....	25
3.2	Vanhemman taustatekijät lapsen hoitomuodon selittäjinä.....	26
3.3	Tyytyväisyys varhaiskasvatukseen kantasuomalaisten ja muualla syntyneiden välillä.....	27
4	POHDINTA	29
4.1	Tulosten tarkastelua.....	29
4.2	Tutkimuksen vahvuudet ja heikkoudet.....	32
4.3	Jatkotutkimushaasteita.....	33
	LÄHTEET	35

1 JOHDANTO

Erilaiset lastenhoitoratkaisut ovat isossa roolissa työn ja perhe-elämän tasapainon löytämisessä. Näitä kahta elämän osa-aluetta yhdistettäessä vanhemmat punnitsevat, hoidetaanko lasta kotona vai varhaiskasvatuksessa. (Lammi-Taskula 2004a, 40.) Toisaalta puhutaan vanhempien hoivan tärkeydestä pienelle lapselle (Hietamäki ym. 2016; Keltikangas-Järvinen 2012; Närvi 2017; Närvi 2014), toisaalta korostetaan varhaiskasvatusta lapsen oikeuden näkökulmasta ja sen roolia lapsen myöhemmälle menestymiselle (Esping-Andersen ym. 2012, 584; Karhula ym. 2017, 277-278; Karila, Kosonen & Järvenkallas 2017, 46; Smith 2018, 452). Työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen voidaankin nähdä eräänlaisena yhteiskunnan solmukohtana. Tässä solmukohdassa kohtaavat perheiden arki, työelämä, sukupuolten rakentuminen ja tasa-arvo sekä näitä kaikkia koskevat politiikat. (Salmi 2004, 2.)

Perheen tekemisiin ratkaisuihin vaikuttavat suuresti vanhempien yksilölliset valinnat ja ajatukset lastenhoidon toteuttamisesta. Lisäksi valintoihin vaikuttavat ainakin perheen taloudelliset resurssit, työpaikan olemassaolo tai sen puuttuminen, työpaikan asenne perhevapaiden pitämiseen sekä yhteiskunnan perhepoliittiset ratkaisut ja kulttuuriset käsitykset. (Närvi 2014, 173; ks. myös Lammi-Taskula & Salmi 2005, 110-111.) Lisäksi niin vanhempien koulutustason kuin tulotasonkin tiedetään olevan yhteydessä lapselle tehtyyn hoitoratkaisuun, vanhempainvapaiden käyttöön ja työhön palaamiseen (Karhula ym. 2017, 276, 279; Lammi-Taskula & Salmi 2013, 187; Vandenbroeck, Geens & Berten 2014, 69-70).

Maahanmuuttajataustaisissa perheissä pienet lapset hoidetaan kotona yleisemmin kuin kantaväestössä (Sarvimäki ja Kangasharju 2006; Tervola 2015). Maahanmuuttajien lastenhoitovalintoihin vaikuttaa niin taloudelliset seikat (Kosonen 2011, 21-22) kuin tavoitteellisuus lapsen sosiaalisessa ja kielellisessä kehittämisessä ja yhteiskuntaan integroitumisessa (Zechner 2007, 252-253). Vanhemmuus voi asettua murrokseen maahanmuuton ja valtaväestöstä eroavan kulttuuritaustan vuoksi. Vieras kieli ja vieraat tavat tuovat lisähaastetta arkeen ja työllistyminen voi olla hankalaa uudessa kulttuurissa vieraassa maassa. Työ luo

mahdollisuuden taloudelliseen hyvinvointiin. Lisäksi se tuo uusia vuorovaikutussuhteita kodin ulkopuolelta ja auttaa uuden maan tapoihin tutustumisessa ja kotoutumisessa. (Alitolppa-Niitamo 2005, 39; Martikainen & Tiilikainen 2007, 29.)

Tämän tutkimuksen lähtökohtana on lapsen varhaisvuosien muotoutuminen, vanhempien taustatekijät ja niiden vaikutus lastenhoidollisiin valintoihin. Kiinnostuksen kohteena on, miten lapsen huoltajan taustatekijät eli asuinkunta, koulutustaso, synnyinmaa, sukupuoli sekä vanhemman ja lapsen ikä selittävät, valitaanko lapsen hoitomuodoksi koti vai varhaiskasvatus. Toiseksi tutkimus selvittää, onko kantasuomalaisten ja muualta Suomeen muuttaneiden välillä eroa tyytyväisyydessä varhaiskasvatukseen. Tutkimuksen kohteena ovat noin yksi- vuotiaan lapsen vanhemmat ympäri Suomen. Tässä tutkimuksessa käytetään varhaiskasvatus- ja päivähoito -käsitteitä sekä vanhempi- ja huoltaja -käsitteitä rinnakkain.

1.1 Perheet tukien ja perhevapaiden verkossa

Vaikka perhe näyttäytyy hyvin yhteiskunnallisena ja yleistettynä käsitteenä, lapsiperheen arki on jokaisen perheen oma kokemus ja se voi määrittäytyä eri perheiden kohdalla hyvin eri tavalla (Repo 2009, 25). Lapsen vanhemmat joutuvat pohtimaan vanhemmuuden ja työn yhteen sovittamista, lapsiperheen taloudellista vakautta ja lasten hankkimisen ajoittamista työuran kannalta mielekkäästi. (Närvi 2014, 82-83, 101.) Perheen sosiaalinen asema, vanhempien koulutustaso, tulot ja asuinolot vaikuttavat kaikki siihen, minkälaisena perhe-elämä mahdollistuu (Yesilova 2009, 181).

Suomessa on laaja tukien verkosto, ja perheille on suunniteltu erilaisia palveluita ja etuuksia tukemaan ja helpottamaan lapsiperheen arkea (Sipilä & Österbacka 2013, 15-16; ks. myös Lammi-Taskula & Salmi 2005, 111). Erilaisten tutkimuotojen tavoitteena on tasata perheiden mahdollisuuksia erilaisissa elämäntilanteissa ja tuoda joustavuutta perheiden mahdollisuuksiin järjestää arkeaan niin kuin he näkevät omalle lapselleen ja itselleen parhaaksi (Hiilamo & Kangas

2009, 462-4631; Kröger, Anttonen & Sipilä 2003, 40; Saunders 2010, 275; Sipilä & Österbacka 2013, 14; STM 2016).

Vanhempainrahakauden jälkeen ja lapsen kasvaessa toisella vanhemmista on oikeus jäädä kotiin lapsen kanssa hoitovapaalle, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta, tai lyhentää työaikaansa osittaisella hoitovapaalla koululaisen toisen lukuvuoden loppuun saakka. Hoitovapaalla olevalle vanhemmalle maksetaan kotihoidon tukea ja mahdollisesti kuntakohtaista kotihoidon tuen kuntalisää. Osittaisella hoitovapaalla oleva vanhempi voi saada joustavaa hoitorahaa. Vanhemmalla on myös oikeus jäädä hoitamaan sairasta lasta kotiin tilapäiselle hoitovapaalle neljäksi työpäiväksi. Yksityisen hoidon tuella lapsen hoito on mahdollista järjestää yksityisessä päiväkodissa, ryhmäperhepäivähoidon yksikössä tai yksityisen hoitajan toimesta. (STM 2016; ks. Myös Julkunen 1999, 15.)

Suomessa hoitovapaan aikaista kotihoidon tukea maksetaan verrattain pitkään, sillä muissa Pohjoismaissa lastenhoitovapaat ja niiden tuki loppuu lapsen ollessa vuoden ikäinen tai viimeistään lapsen ollessa puolitoistavuotias (Karila, ym. 2017, 29; OECD 2018). Kotihoidon tuki onkin paljon käytetty etuus Suomessa. Kotihoidon tuki toimii vaihtoehtona varhaiskasvatuspalveluille ja mahdollistaa jommankumman vanhemman jäämisen kotiin hoitamaan pientä lasta. (Tervola 2015, 121.) Eniten kotihoidon tukea käyttävät pienituloiset ja vähän koulutuneet naiset sekä monilapsiset perheet (Kosonen 2011; Miettunen 2008, 9-10). Korkea-asteen koulutuksen saaneet käyttävät kotihoidon tukea selvästi muita ryhmiä vähemmän (Haataja & Juutilainen 2014, 13; Karila ym. 2017, 40-41). Kotihoidon tuella on merkittävä rooli lasten varhaiskasvatukseen osallistumisessa ja äitien työhön osallistumisessa (Karila ym. 2017, 58).

Kotihoidon tukea maksettiin vuoden 2017 aikana 101 094 henkilölle yhteensä 145 023 lapsesta (SVT 2017a). Karila, Kosonen ja Järvenkallas (2017) ovat tarkastelleet kotihoidontuen käyttöä hyödyntäen Tilastokeskuksen FLEED aineistoa, Terveystietokeskuksen ja hyvinvoinnin laitoksen tietoa lasten syntymästä ja Kansaneläkelaitoksen LAPE aineistoa. Kotihoidontuen käytön voidaan havaita olevan tasaista kaikissa tuloluokissa. Kaikissa tuloryhmissä kotihoidon tukea käytti 60–70 prosenttia äideistä lapsen ollessa noin yksivuotias, minkä jälkeen lapsen

kasvaessa kotihoidontuen käyttöprosentti laski. Lapsen ollessa noin kaksivuotias käyttöprosentti oli 35–45 prosenttia ja kolmevuotiaana 20–35 prosenttia. (Karila ym. 2017, 40.)

Suurimmassa osassa useampilapsisia perheitä myös vanhemmat sisarukset hoidetaan kotona, mikäli nuorin lapsista on kotihoidossa. Noin viidesosa sisaruksista on osa- tai kokopäiväisenä varhaiskasvatuksessa, vaikka pienemmän sisaruksen hoito järjestettäisiin kotona. Sitä todennäköisempää lasten kotona hoitaminen on, mitä useampi lapsi perheessä on. (Haataja, Ahlgren-Leinvuo, Ranto & Valaste 2017, 94 & 96; Kekkonen 2014, 263.) Tukioikeudet ovat erilaiset yksilapsisissa ja useampi lapsisissa perheissä. Nuorempien sisarusten syntyminen muuttaa perheen tukioikeuksia ja sitä kautta ohjaa perheen palvelujen käyttöä. (Haataja ym. 2017, 93.) Esimerkiksi kotihoidon tuen kuntalisän maksamisen sääntönä on, että esikouluikäinen lapsi voi osallistua esiopetukseen, mutta kaikkien alle kouluikäisten lasten on oltava kotihoidossa (Kela 2019).

Vanhempien välillä perhevapaiden käyttö hajautuu usein niin, että isät käyttävät isyysvapaat ja äidit käyttävät muut pidemmät perhevapaat (Närvi 2014, 138-139). Isät käyttävät kuitenkin yhä enemmän isyys- ja vanhempainvapaita hoitaakseen lapsiaan kotona (Lammi-Taskula & Salmi 2014, 75). Pohjoismaisessa vertailussa suomalaiset isät hyödyntävät mahdollisuuttaan vanhempainvapaaseen huonosti (Lammi-Taskula & Salmi 2014, 80; Lammi-Taskula & Salmi 2013, 187, 190).

Sekä isän että äidin koulutustaso ja ammattiasema on yhteydessä isän vanhempainvapaan käyttöön ja pituuteen. Korkea-asteen koulutuksen saaneet käyttävät kotihoidon tukea selvästi muita ryhmiä vähemmän (Karila ym. 2017, 40-41). Korkeammin koulutetut ja korkeassa asemassa työskentelevät isät viettävät vähemmän vanhempainvapaita kuin vähemmän koulutetut ja matalammassa asemassa työskentelevät. Yleisintä isän vanhempainvapaan pitäminen oli sellaisissa perheissä, joissa puoliso oli akateemisesti koulutettu tai hyvätuloinen tai molempia näistä (ks. myös Lammi-Taskula & Salmi 2013, 187). Perhevapaatutkimuksen mukaan isyysvapaita käyttävät eniten julkisen sektorin tieteellisellä tai

sosiaali- ja terveysalalla työskentelevät ja vähiten yksityisellä sektorilla teollisuudessa, kaupallisella tai rakennusalalla työskentelevät miehet. Isät ovat vanhempainvapaalla pisimpään perheissä, joissa puoliso on työntekijäammattissa. (Lammi-Taskula & Salmi 2005, 113.)

Jussi Tervola (2015) on tarkastellut kotihoidon tukea maahanmuuttajien näkökulmasta ja hänen mukaansa maahanmuuttajat käyttävät suomalaista kantaväestöä kauemmin kotihoidon tukea (Tervola 2015, 127-128). Maahanmuuttajataustaiset perheissä pienet lapset hoidetaan kotona yleisemmin kuin kantaväestössä (Sarvimäki ja Kangasharju 2006; Tervola 2015). Maahanmuuttajalasten yhteiskuntaan integroituminen kannalta tämä on huolestuttava seikka, koska varhaiskasvatus on tärkeässä asemassa lapsen kielen ja kulttuurin oppimisen sekä myöhemmän menestymisen kannalta (Tervola 2015, 121-122). Tervolan (2016) tutkimuksessa maahanmuuttajataustaisista perheistä kaksi kolmesta vei yli kolmevuotiaan vanhemman lapsensa päivähoitoon, kun nuorempaa sisarusta hoidettiin kotona. Kantaväestössä osuus samanlaisessa tilanteessa oli yksi viidestä. Hoidettaessa nuorempaa sisarusta kotona kynnys viedä vanhempi lapsi päivähoitoon on tavallista korkeampi. (Tervola 2016, 173.)

Maahanmuuttajataustaiset perheet pitävät lapsen yhteiskuntaan integroitumista yhtenä tärkeänä kriteerinä lapsen hoitomuotoa valitessaan (Tervola 2016, 173; Zechner 2007, 252-253). Vaikka maahanmuuttajien keskuudessa pienet lapset hoidetaan pääsääntöisesti kotona ja kotihoidontuella käytetään pitkään, yli kolmevuotiaat maahanmuuttajataustaiset lapset ovat jopa kantaväestöä useammin päivähoitossa (Tervola 2016; Tervola 2015).

1.2 Työn ja vanhemmuuden yhdistäminen

Lapsiperheen arjessa vanhemmat punnitsevat työn ja lastenhoidon suhdetta löytääkseen omalle perheelleen toimivia käytänteitä. Arjen järjestämiseen vaikuttaa vanhempien työn lisäksi yhteiskunnan mahdollistamat puitteet lastenhoidon toteutumiselle. (Julkunen 1999, 15-16; Lammi-Taskula & Salmi 2005, 110-111; Närvi 2014, 35.)

Tuet, perhevapaat ja varhaiskasvatusoikeus mahdollistavat työn ja lastenhoidon yhteensovittamisen perheille sopivalla tavalla. Arjen järjestämiseen vaikuttavat kuitenkin myös monet asiat vanhemman työpaikalla. Työntekijän perhetilanne ei kuulu työpaikalle, mutta työnantajaa luonnollisesti mietityttää vanhemmuuteen liittyvät kulut ja työntekijän todellinen käytettävyys lastenhoitoon liittyvine poissaoloineen. (Lammi-Taskula & Salmi 2005, 110-111.)

Määräaikaiset työsuhteet luovat epävarmuutta perheen perustamiselle, sillä vanhemmat kaipaavat taloudellista turvaa ja ennakkoinnin mahdollisuutta (Lammi-Taskula & Salmi 2014, 77; Närvi 2014, 82). Miehillä määräaikaiset työsuhteet eivät enää ole yleisiä perheenperustamisessa, mutta naisista 26 prosenttia on yhä 25–34-vuotiaana määräaikaisessa työsuhteessa (Lammi-Taskula & Salmi 2014, 77). Lapsen saaminen voi näyttäytyä uhkana työsuhteen jatkuvuudelle, mutta toisaalta myös uhkana taloudellisesti ylelliselle elämälle. Korkea koulutus voi tuoda turvaa uudelleentyöllistymisen ja taloudellisen turvan suhteen, mutta toisaalta huoli koulutuksen mukaisesta ja uratoiveita vastaavasta työstä on läsnä silloinkin. (Närvi 2014, 82-83, 93.)

Maahanmuuttajat ovat selkeästi edustettuina sekä kouluttamattomien että korkeasti koulutuneiden joukossa (Martelin, Castenada & Kauppinen 2012, 53). Maahanmuuttajien asema työmarkkinoilla on kantaväestöä heikompi koulutustasosta riippumatta. Erityisesti maahanmuuttajanaiset ovat työllistymisen kannalta usein heikoimmassa asemassa. He työllistyvät niin suomalaisnaisia kuin maahanmuuttajamiehiä heikommin. (Fakta 2015, 38; Joronen 2007, 292; THL 2017.) Työllistymistä vaikeuttaa etenkin varhainen perheellistyminen, heikko kielitaito, koulutuksen puute ja vähäinen työkokemus (Joronen 2007, 293; THL 2017). Maahanmuuttajataustaiset miehet puolestaan työllistyvät lähes yhtä hyvin kuin suomalaiset miehet (THL 2017).

Maahanmuuttajat sijoittuvat useimmiten kiinteistön- sekä maisemanhoitoalalle ja ravitsemusalalle (Fakta 2015, 39), ja he työskentelevät yleisimmin palvelu- ja myyntitehtävissä. Korkeakoulutetuista maahanmuuttajista viidesosa on työntekijäammateissa. Maahanmuuttajien työsuhteet ovat tyypillisesti määrä- ja

osa-aikaisia, työ on vuorotyötä tai työajat ovat muuten epätyypillisiä. (THL 2017.)

Suomessa asui vuonna 2017 vakituisesti 384 123 maahanmuuttajaa. He muodostavat 7 prosenttia Suomen väestöstä. Ulkomaalaistaustaiseksi luetaan, jos molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Suomalaistaustaisella henkilöllä vähintään toinen vanhempi on syntynyt Suomessa. (SVT 2017b.) Maahanmuuttajataustaisesta väestöstä 75 prosenttia on työkäisiä (SVT 2017c).

Maahanmuuttajista noin 290 000 on muualla syntyneitä Suomeen muuttaneita henkilöitä ja hieman päälle 50 000 on Suomessa syntyneitä. Kaikkiaan he kattavat 6.2 prosenttia väestöstämme. Suomen väestöstä 25–44-vuotiaista joka kymmenes on ulkomaalaistaustainen, pääkaupunkiseudulla joka viides. (SVT 2015.) Maahanmuuttajataustainen väestö asuu useimmiten suurissa kaupungeissa (Fakta 2015, 39; Joronen 2007, 292; SVT 2017c).

Lammi-Taskula (2004b) on selvittänyt perhevapaiden yhteyttä äitien asemaan työmarkkinoilla. Hänen mukaansa perheille tarkoitetut tuet ja perhevapaat merkitsevät eri ihmisille eri asioita. Korkeasti koulutetuille ja helposti työllistyvillä naisille tuet ja perhevapaat tarjoavat lisää vaihtoehtoja arjen järjestämiseen. Vaikka korkeasti koulutetuilla äideillä olisi mahdollisuus osa-aikaiseen työhön ennen kokoaikaiseen työaikaan palaamista, valitsevat he silti töihin paluun kotiin jäämisen sijaan muita useammin. Jos äiti taas on ollut työtön jo ennen lapsen syntymää, on todennäköisempää, että hän jää kotiin hoitamaan lasta lapsen syntymän jälkeen. (Lammi-Taskula 2004b, 203–205.)

Perhevapaatutkimuksen tulosten mukaan perhevapaisiin suhtaudutaan työpaikoilla useimmiten myönteisesti. Perhevapaan esiin tuominen työpaikoilla oli vaikeinta nuorille ja korkeasti koulutetuille äideille, koska juuri he ovat useimmiten määräaikaisissa työsuhteissa. Isät kokivat vanhempainvapaan vaikeammaksi aiheeksi kuin isyysvapaan. Tosin isät jäävät vanhempainvapaalle äitejä harvemmin ja moni isä ei edes tiennyt mahdollisuudestaan muuhun kuin isyysvapaaseen. Kaiken kaikkiaan tutkimuksen mukaan ilmapiiri isien työpaikoilla on usein kielteinen ja kynnys jäädä vanhempainvapaalle on korkea, vaikka

omakohtaisia huonoja kokemuksia ei olisikaan. (Lammi-Taskula & Salmi 2005, 111, 114-115; ks. myös Lammi-Taskula & Salmi 2014, 82.)

Moni asia vaikuttaa siihen, kumpi vanhempi lopulta jää kotiin hoitamaan lasta, vai jääkö kumpikaan. Vanhemmat perustelevat lastenhoidollisia valintojaan Terävän, Kuukan ja Alasuutarin (2018) mukaan oman hyvinvointinsa näkökulmasta, lapsen hyvinvoinnin näkökulmasta sekä taloudellisilla seikoilla (Terävä ym. 2018, 352-355). Hietamäki, Repo ja Lammi-Taskula (2018) ovat myös tutkineet äitien perusteluita lapsen kotihoidolle. Tutkimuksen äidit olivat yksi-vuotiasta kotona hoitavia avo- tai avioliitossa asuvia ja heillä oli voimassa oleva työsuhde. Äideistä lähes puolella oli yliopistotutkinto. Äidit perustelivat lapsensa kotihoitoa työhön liittyvillä seikoilla, kuten työn teknisellä kuormittavuudella, työhön liittyvillä käytännön hankaluuksilla tai työn taloudellisella kannattamattomuudella. Kotihoidon ajateltiin olevan myös lapsen etu, niin nuoren iän, erityistarpeiden tai terveydellisten syiden vuoksi. Lisäksi lapsen kotihoitoa perusteltiin sillä, että kotiäitiys nähtiin tärkeänä ja äidin paikan ajateltiin olevan kotona pienen lapsen kanssa. (Hietamäki ym. 2018, 414, 417.)

Lapsiperheen arki saattaa olla merkittävästi sujuvampaa toisen vanhemman ollessa kotona lasten kanssa verrattaessa siihen, että molemmat vanhemmat olisivat kokopäivätyössä. Perheen taloudellisella tilanteella ja vanhempien työtilanteella on kuitenkin arjen järjestämisen pohdinnassa suuri merkitys. (Karila ym. 2017, 36; Närvi 2014, 138, 147.) Haataja ja Hämäläinen (2010) painottavatkin käytännön tilanteen vaikutusta lapsiperheen arjen ratkaisuihin. Tuloerot vanhempien välillä vaikuttavat arjen järjestämiseen, jolloin pienempituloisen tai työttömän vanhemman voi olla järkevämpi jäädä hoitamaan lasta kotiin. (Haataja & Hämäläinen 2010, 77; ks. myös Närvi 2014, 147.) Laskelmia siitä, kumman vanhemman on taloudellisesti kannattavampaa jäädä vanhempainvapaalle, tehdään kuitenkin nykyään yhä harvemmin, sillä taloudellisten tekijöiden rinnalla vaikuttavat vahvasti perheen arjen järjestämiseen liittyvät asenteet. Esimerkiksi julkisessa keskustelussa isien vähäistä vanhempainvapaalle jäämistä selitetään yhä kuitenkin taloudellisilla seikoilla. (Lammi-Taskula & Salmi 2014, 83.)

Äideillä, joilla on korkea-asteen koulutus, on muita äitejä useammin työsuhde, ja siksi he myös palaavat työhön perhevapaan jälkeen muita äitejä nopeammin. Korkea- ja keskiasteen koulutuksen suorittaneista äideistä yli puolet on palannut työelämään ennen lapsen kolmatta ikävuotta. Kun nuorin lapsi on 3-6-vuotias, keskiasteen koulutuksen suorittaneista äideistä työssä on 69 prosenttia. Vastaava luku korkea-asteen koulutuksen suorittaneista äideistä on 86 prosenttia. Äideistä, joilla on vain perusasteen koulutus, on lapsen ollessa 3-6-vuotias noin puolet työelämässä. Isien kohdalla perhevapaat ovat usein lyhyempiä kuin äideillä ja siksi vastaavat työssäololuvut pysyvät isien kohdalla tasaisena lasten iästä riippumatta. (SVT 2013b.)

Helsingin sanomien artikkeli (HS 16.4.2016) kertoo monien äitien haluavan tehdä osa-aikatyötä lasten ollessa pieniä, mutta sen esteinä ovat kuitenkin usein perheen taloudellinen tilanne ja työpaikan suhtautuminen osa-aikatyöhön (Vihavainen 2016). Jos toinen vanhempi aikoo olla kotona hoitamassa lapsia, toisen on ansaittava enemmän. Tilastot osoittavatkin, että suurimpia työtuntimääriä tekevät juuri lapsiperheiden isät. Äidit puolestaan joustavat työajoissa perheen ja lasten tarpeiden mukaan. Lähes kaikki äidit hoitavat kotona alle yksivuotiaita lapsiaan ja alle kolmevuotiaiden äideistä töissä käy joka viides. (Kinnunen & Mauno 2002, 100.)

Vuonna 2011 toteutetun työvoimatutkimuksen (SVT 2011) perusteella vanhemmat siirtyvät työelämään yhä aiemmin. Tutkimuksen mukaan kaikista kahden huoltajan perheiden vanhemmista 70 prosenttia oli työssäkäyviä. Nuorimman lapsen ollessa alle yksivuotias 80 prosentissa perheistä äiti oli kotona hoitamassa lapsia ja isä kävi työssä. Nuorimman lapsen ollessa 1-2-vuotias enää kolmasosassa perheistä äiti hoiti lapsia kotona. Nuorimman lapsen ollessa 3-6-vuotias, 76 prosentissa perheistä molemmat vanhemmat käyvät työssä. (SVT 2011.) Toisaalta monilapsisten perheiden äidit ovat aiempaa enemmän hoitamassa lapsia kotona (SVT 2013a).

Saunamäki ja Kinnunen (2002) ovat tutkineet äitien ja isien suhtautumista työn ja perheen yhteensovittamiseen. Tutkimus työssäkäyvistä vanhemmista

osoitti, että avioparien sitoutuminen perheeseen ja työhön näyttäytyi vanhempien välillä samanlaisena. Tutkimuksessa löydettiin kolme erilaista perhetyyppiä. Uudistaja-vanhemmat olivat sitoutuneita sekä työhön että perheeseen. Kotikissa-vanhemmat olivat taas selkeästi perheeseen sitoutuneita. Kolmantena tutkimuksessa erottui perhetyyppi, joissa nainen jäi kotiin hoitamaan lapsia ja mies sitoutui työhön. Tämä ryhmä jäi pienimmäksi ryhmäksi. (Saunamäki & Kinnunen 2002, 65-67; ks. myös Kinnunen & Mauno 2002, 101-102.) Eri perheillä on erilaiset tavat yhdistää vanhemmuus ja työ, eivätkä erot siten ole vain naisten ja miesten välisiä.

1.3 Vaihtoehtona varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on saanut lapsuuden instituutiona yhä enemmän jalansijaa lasten elämässä ja vanhempien työelämän mahdollistajana. Varhaiskasvatuspalvelut ovat yksi merkittävä vanhempien arkea helpottava ja työelämän mahdollistava peruspalvelun muoto. Varhaiskasvatus voidaan jakaa hoidon, kasvatuksen ja opetuksen ulottuvuuksiin (Mahkonen 2016, 14, 17).

Varhaiskasvatusta voidaan tarkastella sekä vanhempien työssäkäynnin mahdollistamisen näkökulmasta että lapsen kasvun ja kehityksen tukemisen näkökulmasta (Kalland 2012, 147). Varhaiskasvatuksesta lapsen kasvun ja kehityksen näkökulmasta löytyy mielipiteitä niin puolesta kuin vastaan (Belsky ym. 2007; Kalland 2012; Kekkonen 2014; Sipilä & Österbacka 2013).

Pienen lapsen institutionaalinen kasvatus voidaan nähdä riskinä lapsen kehitykselle (Johnson, Browne & Hamilton-Giachritsis 2006, 34; Kalland 2012, 149). Pienelle lapselle tärkein laadullinen asia varhaiskasvatuksessa on, että lapsella on jatkuvasti saatavilla aikuinen, joka on perillä hänen mielialastaan, säätelee hänen tunteitaan ja tarpeitaan, ja johon hän voi kiintyä. Vanhemman ja päiväkodin henkilökunnan väliset vuorovaikutukselliset ongelmat, iso lapsiryhmäkoko, pitkät hoitopäivät, vaihtuvat aikuiset, henkilökunnan alhainen koulutus, julmat kasvatuskäytänteet ja näiden lisäksi lapsen nuori ikä mahdollisesti vaikuttavat

lapsen kehitykseen haitallisesti varhaiskasvatuksessa. Tästä syystä varhaiskasvatuksen laadulla on merkittävä sija tutkittaessa varhaiskasvatuksen ja lapsen kehityksen suhdetta toisiinsa. Laadukkaalla, lapsen kehitysvaiheen huomioivalla varhaiskasvatuksella on myönteisiä vaikutuksia lapsen kehitykseen ja se tarjoaa mahdollisuuden harjoitella sosiaalisia taitoja sekä kouluvalmiuksia. (Kalland 2012, 149-152.)

Pienelle lapselle on tärkeää olla lähellä hänelle turvallista ja hänen tarpeisiinsa vastaavaa aikuista. Varhainen siirtyminen varhaiskasvatukseen voi olla riski lapsen turvalliselle kiintymyssuhteelle. (Kalland 2012, 155-156.) Riski kasvaa, jos lapsi viettää yli 10 tuntia hoidossa ensimmäisten 15 elinkuukautensa aikana, jos hoidon laatu on heikkoa ja hoitopaikkoja on useita (Belsky 2009, 874; ks. myös Kalland 2012, 155). Varhaiskasvatus ei siis itsessään ole riskitekijä lapsen varhaisen kiintymyssuhteen kehittymiselle. Varhaiskasvatuksen vaikutukseen lapseen liittyvät myös lapsen ja perheen lähtökohdat, varhaiskasvatuksen laatu, lapsen ikä päivähoitoa aloitettaessa, hoitopäivien pituus ja muut lapsen elämässä vaikuttavat tekijät. Varhaiskasvatus tukee lapsen turvallista kasvua ja kehitystä, kun lapsi saa kasvaa ja kehittyä kotona turvassa, hänen tunteisiinsa ja tarpeisiinsa vastataan varhaiskasvatuksessa ja hoitopäivät eivät ole hänen ikäänsä nähden liian pitkiä. (Kalland 2012, 155-156, 170.)

Heckman (2011) näkee varhaiskasvatuksen merkittävänä inhimillisen pääoman muodostumisen pohjana, sillä varhaisina vuosina opitut taidot niin sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, kärsivällisyydessä kuin kyvyssä oppia kantavat pitkälle (Heckman 2011). Laadukkaan varhaiskasvatuksen onkin todettu vaikuttava lapsen kognitiivisiin kykyihin, kuten pitkäjänteisyyteen, motivaatioon, omanarvontuntoon, itsekontrolliin ja tunnollisuuteen (Sipilä & Österbacka 2013, 43). Erytisesti varhaiskasvatuksen on todettu olevan hyödyksi alemmin kouluttautuneiden vanhempien lapsille, maahanmuuttajataustaisille lapsille ja lapsille, jotka tarvitsevat tukea kehityksessään (Felfe & Lavile 2014, 36). Lasten kognitiivisten kykyjen on todettu olevan yhteydessä myöhempään työelämässä menestymiseen ja sosioekonomiseen asemaan (Heckman 2011; Kekkonen 2014, 258; Sipilä & Österbacka 2013, 43). Varhaiskasvatuksella on todettu olevan vaikutusta myös

lasten terveyteen ja hyvinvointiin sekä sosiaalisiin taitoihin (Kekkonen 2014, 258).

Varhaiskasvatus mahdollistaa vanhempien työssäkäynnin, ja siten sillä on taloudellista merkitystä perheille ja sitä kautta lasten elinoloille sekä suuri työvoimapolitiittinen merkitys yhteiskunnalle. (Karila 2016, 18; Kekkonen 2014, 258). Toisaalta varhaiskasvatusjärjestelmän ajatellaan tasoittavan lasten erilaisia lähtökohtia ja taustoissa olevia eroja kehittämällä lasten sosiaalisia taitoja ja kouluvalmiutta (Drange & Havnes 2015; Kekkonen 2014, 258; Sipilä & Österbacka 2013, 43), mutta toisaalta löytyy myös eriäviä mielipiteitä varhaiskasvatuksen yhtäläisistä hyödyistä (Hiilamo & Kangas 2009; Morabito & Vandenbroeck 2015, 465).

Vuonna 2017 varhaiskasvatukseen osallistui 70.7 prosenttia koko väestön 1–6-vuotiaista lapsista. Kunnallisessa päiväkodissa oli 54 prosenttia kaikista varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista. Heistä 71 prosenttia oli kokoaikaisessa ja 29 prosenttia osa-aikaisessa varhaiskasvatuksessa. (Säkkinen & Kuoppala 2018, 1, 3.) Uudellamaalla osallistumisaste (74.2 %) on hieman koko Suomen osallistumisastetta korkeampi. Kaikissa Suomen maakunnissa osallistumisaste vaihtelee Keski-Pohjanmaan 57 prosentista Varsinais-Suomen 76.9 prosenttiin. (Säkkinen & Kuoppala 2018, 8.)

Varhaiskasvatukseen osallistuminen vaihtelee huomattavasti lapsen iän mukaan (Kekkonen 2014, 262; Säkkinen & Kuoppala 2018, 5). Alle yksivuotiaat hoidetaan pääsääntöisesti kotona. Vuonna 2017 alle yksivuotiaista 0.9 prosenttia oli varhaiskasvatuksessa. Yksivuotiaista vastaava luku oli 33.5 prosenttia, kaksivuotiaista 62.5 prosenttia ja viisivuotiaista lapsista 85.5 prosenttia. Esiopetusikäisistä lapsista 75.3 prosenttia osallistui esiopetuksen lisäksi varhaiskasvatukseen. (Säkkinen & Kuoppala 2018, 5.)

Kansainvälisesti vertailtaessa Suomessa alle kouluikäiset lapset hoidetaan useammin kotona ja Suomi jää EU:n asettaman varhaiskasvatuksen osallistumistavoitteen alle (Tuononen 2015). Myös Pohjoismaisessa vertailussa suomalaiset hyödyntävät varhaiskasvatusta palvelumuotona vähän (Karhula ym. 2017, 268, 270, 275; OECD 2015, 45; OECD 2012). Erityisesti alle kaksivuotiaiden osallistuminen varhaiskasvatukseen on kansainvälisesti vertailtuna alle keskiarvon ja

Pohjoismaisessakin vertailussa selkeästi alemmalla tasolla. Varhaiskasvatuksen käyttöaste nousee kuitenkin tasaisesti mitä lähemmäksi lapsen ikä nousee kohti kolmatta ikävuotta, vaikkakin osallistumisaste on yli kolmevuotiaillakin selkeästi Pohjoismaiden ja kansainvälisen tason keskiarvojen alapuolella. (OECD 2012, 83; ks. myös Karila ym. 2017).

Perheissä, joissa vanhemmat ovat korkeasti kouluttautuneita (Esping-Andersen ym. 2012, 584; Karhula ym. 2017, 276; Karila ym. 2017, 38; Kekkonen 2014, 262) tai suurituloisia (Karila ym. 2017, 40) lapsen hoito järjestetään todennäköisemmin varhaiskasvatuksen piirissä kuin kotona. Laadukkaalla varhaiskasvatuksella on eniten merkitystä juuri matalatuloisten perheiden lasten kehitykselle ja kasvulle (Esping-Andersen ym. 2012, 584; Heckman 2011; Karila 2016, 42; Vandenbroeck ym. 2014, 69-70). Pienituloisten perheiden lapset hyötyisivät laadukkaasta varhaiskasvatuksesta eniten, mutta kuitenkin he päätyvät varhaiskasvatuksen piiriin hyvätuloisia harvemmin (Vandenbroeck ym. 2014, 69-70). Varhaiskasvatus mahdollistaa vanhempien työssäkäynnin ja siten parantaa perheen toimeentuloa, ja sitä kautta perheiden hyvinvointia. (Vandenbroeck ym. 2014, 69-70.)

Vandenbroeck, Geens & Berten (2014) ovat tutkineet Belgiassa pienituloisten, yksinhuoltajien ja etniseen vähemmistöön kuuluvien lapsien varhaiskasvatuksen saavutettavuutta. Tutkimuksen mukaan rikkaiden perheiden lapsilla on suurempi todennäköisyys päästä laadukkaaseen päivähoitoon kotinsa lähelle kuin pienituloisten perheiden lapsilla. Päivähoitopaikkaa täyttäessä lapsen eduksi katsottiin hakemusten toimitusjärjestys, vanhempien työssäkäynti tai, jos perheestä oli jo sisarus samassa päivähoitopaikassa. Yksinhuoltajaperheet, pienituloiset ja etniseen vähemmistöön kuuluvat perheet jäivät toissijaisiksi hakijoiksi. (Vandenbroeck ym. 2014, 71-72.) Suomessa lapselle järjestetään varhaiskasvatusta, mikäli se on lapsen edun mukaista, esimerkiksi lapsen kehityksen, tuen tarpeiden tai perheen tilanteen takia, tai vanhempien työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi (Varhaiskasvatuslaki 540/2017, 12§). Tällä hetkellä kunnilla on kuitenkin oikeus rajoittaa lapsen subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta 20 tuntiin viikossa toisen vanhemman ollessa kotona (Hietämäki ym. 2016, 13, 73). Lisäksi

varhaiskasvatuksen saatavuus ei aina kohtaa perheiden tarpeiden kanssa (Hietamäki ym. 2016; Vandenbroeck ym. 2014; Vandenbroeck & Lazzari 2014).

1.3.1 Tyytyväisyys varhaiskasvatukseen palveluna

Asiakastyytyväisyyttä mittaavissa tutkimuksissa vanhemmat vastaavat pääsääntöisesti olevansa tyytyväisiä varhaiskasvatuspalveluihin. (Alasuutari ym. 2014, 44; Cryer, Tietze, Wessels 2002, 260; Hujala, Fonsen & Elo 2012, 310; Hujala, Junkkari & Mattila 2006, 3; Summers ym. 2005, 54). Hujalan, Junkkarin ja Mattilan tutkimuksessa (2006) päivähoidon toimivuudesta vanhemmat arvioivat tärkeimmiksi tekijöiksi lasten päivähoitossa lasten sosiaalisen kasvatuksen, tunne-elämän taitojen oppimisen ja eettisen kasvatuksen (Hujala ym. 2006, 3). Alasuutarin tutkimuksessa (2003) taas korostui sosiaalisten taitojen kehittyminen, virikkeellisen toiminnan järjestäminen lapsen kehityksen ja oppimisen näkökulmasta sekä lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioiminen (Alasuutari 2003, 364-370; ks. myös Alasuutari ym. 2014, 27).

Varhaiskasvatuspaikkaa valitessa käytäntöön ja toimivuuteen vaikuttavat asiat nousevat tärkeiksi. Erityisesti päivähoiton aloitukseen liittyviin asioihin vanhemmat ovat tyytyväisiä, kuten esimerkiksi hoitopaikan järjestämiseen kuuluvaan aikaan (Hujala ym. 2006, 3; Kekkonen 2014, 265). Palvelun saatavuus (Cryer ym. 2002, 261; Davis & Conelly 2005, 325) ja hoitopaikan sijainti (Hujala ym. 2006,4; Kekkonen 2014, 265; Leslie ym. 2000, 306) ovat vanhemmille tärkeitä asioita varhaiskasvatuspaikan valinnassa. Vanhemmat arvostavat myös aukioloaikojen joustavuutta ja sopivuutta juuri heille (Davis & Conelly 2005, 326-327; Hujala ym. 2006, 3-4; Kekkonen 2014, 265; Kronqvist & Jokimies 2008, 22; Leslie ym. 2000, 308). Toisaalta vanhemmilla esiintyy myös jonkin verran tyytymättömyyttä hoitoaikoihin (Kekkonen 2014, 266; Kronqvist & Jokimies 2008, 23).

Vanhemmat arvostavat sujuvaa yhteistyötä varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa, ja aiemmissa tutkimuksissa sillä on todettu olevan myönteinen yhteys palvelutyytyväisyyteen (Leslie ym. 2000, 38; Summers ym. 2005, 54). Henkilökunnan ammattitaitoon, koulutustasoon ja määrään vanhemmat ovat myös

tyytyväisiä (Alasuutari ym. 2014, 44). Lapsen äidinkielen ja kulttuuritaustan huomioimiseen vanhemmat ovat tyytyväisiä koulutustaustasta riippumatta (Alasuutari ym. 2014, 31).

Lapsen ikä saattaa olla tekijä, joka vaikuttaa vanhemman tyytyväisyyteen, sillä eri-ikäisten lasten tarpeet ovat erilaisia. Pienten lasten vanhemmat arvostavat lämmintä suhtautumista lapseen ja vanhempien lasten vanhemmat taas kokevat tärkeäksi opetussuunnitelman ja henkilöstön koulutustason (Scopelliti & Musatti 2013, 1025). Toisaalta myös pienten lasten vanhemmat pitävät henkilöstön koulutustasoa tärkeänä (Kronqvist & Jokimies 2008, 34; Scopelliti & Musatti 2013, 1025).

Vanhemmat arvostavat, että lapsilla on varhaiskasvatuksessa mahdollisuus ohjattuun toimintaan ja uuden oppimiseen (Hujala ym. 2006, 3-4). Toimintasisältöjen onkin huomattu vaikuttavan vanhempien hoitopaikanvalintaan (Davis & Conelly 2005, 327; Leslie ym. 2000, 308). Tyytymättömiä vanhemmat puolestaan ovat omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa, päiväkodin tiloihin, lapsiryhmän kokoon ja lasten määrään suhteessa aikuisiin sekä päivähoitomaksuihin (Alasuutari ym. 2014, 44; Hujala ym. 2006, 3-4). Osa vanhemmista on tyytymättömiä varhaiskasvatuksen päivähoitomaksuihin, mutta suurin osa vanhemmista pitää niitä kuitenkin kohtuullisina (Alasuutari ym. 2014, 20, 26; Hujala ym. 2006, 4; Kekkonen 2014, 266; Kronqvist & Jokimies 2008, 23).

Cryersin, Tietzen ja Wellesin tutkimuksessa (2002) havaittiin, että alemmin kouluttautuneet vanhemmat arvioivat varhaiskasvatuksen laadun paremmaksi kuin korkeammin kouluttautuneet vanhemmat (Cryers ym. 2002, 269). Mitä korkeammin koulutettuja vanhemmat ovat, mitä paremmin he tuntevat varhaiskasvatuspalvelut ja mitä vanhempia heidän lapsensa ovat, sitä kriittisemmin he arvioivat varhaiskasvatuspalvelujen laatua (Alasuutari ym. 2014, 34-35, 39-40; Summers ym. 2005, 56).

Lopulta perheille tärkeintä palvelua valittaessa on palvelun saavutettavuus sekä paikallinen saatavuus, kannattavuus ja mielekkyys. Omien arvojen mukaista palvelua ei voi valita, jos sitä ei ole saatavilla. (Cryer ym. 2002, 261; Vandebroek & Lazzari 2014, 328; ks. myös Terävä ym. 2018; 356.)

1.4 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen lähtökohtana on ajatus siitä, että arki, jota lapset elävät muotoutuu hyvin erilaiseksi jo varhaisina vuosina. Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää noin yksivuotiaan lapsen vanhemman taustatekijöiden yhteyttä lapselle tehtyyn hoitoratkaisuun. Lisäksi tutkimus selvittää, onko kantasuomalaisten ja muualla syntyneiden välillä eroa tyytyväisyydessä varhaiskasvatukseen. Näihin asioihin syvennytään vastaamalla seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miten vanhemman koulutustaso, asuinkunta, synnyinmaa, sukupuoli ja ikä sekä lapsen ikä ovat yhteydessä siihen, onko yksivuotiaan lapsen hoitomuoto kotihoito vai varhaiskasvatus?
2. Onko kantasuomalaisilla ja muualta Suomeen muuttaneiden välillä eroa tyytyväisyydessä varhaiskasvatukseen?
  - a) Eroavatko kantasuomalaiset ja muualla syntyneet tyytyväisyydessä varhaiskasvatuksen henkilökunnan ammattitaitoon?
  - b) Eroavatko kantasuomalaiset ja muualla syntyneet tyytyväisyydessä hoitopaikan kasvatuseriaatteisiin?
  - c) Eroavatko kantasuomalaiset ja muualla syntyneet tyytyväisyydessä lasten kulttuurisen taustan huomioimiseen varhaiskasvatuksessa?

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

2.1 Tutkittavat ja aineistonkeruu

Tutkimus perustuu Jyväskylän ja Tampereen yliopiston sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2016 toteuttaman CHILDCARE-projektin (SA293049) kyselytutkimukseen. Kyselytutkimuksella on Jyväskylän yliopiston eettisen toimikunnan puoltava lausunto. Tutkimus toteutettiin monimenetelmäisenä seurantatutkimuksena kymmenessä kunnassa eri puolella Suomea. Projektissa tutkittiin tasa-arvon kysymyksiä kuntien varhaiskasvatus- ja esiopetuspalveluissa sekä lastenhoidon tukien järjestelmissä. Kiinnostuksen kohteena oli alueellisen sekä perheiden, vanhempien, sukupuolten ja lasten välisen tasa-arvon toteutuminen. (Hietamäki ym. 2016, 14-15.)

Kyselytutkimusaineisto kerättiin kymmenessä eri kunnassa. Kuudessa pienemmässä tutkimuskunnassa kutsu kyselytutkimukseen lähetettiin postitse kaikille noin yksivuotiaiden lasten huoltajille. Neljässä isommassa kunnassa kutsu kyselytutkimukseen lähetettiin kaikille tietyillä postinumeroalueilla asuville noin yksivuotiaiden lasten huoltajille. (Hietamäki ym. 2016, 15, 22.)

Tutkimuskuntien valinnassa huomioitiin kunnan maantieteellinen sijainti, väestö ja elinkeinorakenne sekä kunnan tarjoamat lastenhoidon tukijärjestelmät ja varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisen tavat (Hietamäki ym. 2016, 15). Huoltajien osoitetiedot ja äidinkieli hankittiin Väestörekisterikeskuksesta lokakuussa 2015 ja tammikuussa 2016. Kutsut kyselyyn lähetettiin vastaajan väestörekisteriin kirjatun äidinkielen mukaisesti joko suomen-, ruotsin-, englannin-, venäjän- tai somalinkielisenä. Jos vastaajan äidinkieli oli jokin muu kuin edellä mainittu, kutsu lähetettiin englanniksi. Näin mahdollistettiin maahanmuuttajien osallistuminen tutkimukseen ja mahdollisimman kattavan vastaaja-aineiston saaminen. Kyselytutkimuksen ensimmäinen kysely lähetettiin tutkittaville kesäkuussa 2016 verkkokyselynä, ja uusintakutsu lähetettiin verkkokyselyyn heinäkuun lopussa 2016. Kolmannessa vaiheessa lokakuun 2016 alussa kyselyyn oli edelleen mahdollista vastata verkossa, mutta lisäksi kysely lähetettiin paperisena lomakkeena

kaikille niille, jotka eivät vielä olleet vastanneet kyselyyn. (Hietamäki ym. 2016, 15, 22-23.)

Kysely osoitettiin yhteensä 7649 lapsen vanhemmalla. Lapset olivat noin yksivuotiaita ja syntyneet 1.10.2014–30.9.2015 välillä. Kutsu kyselyyn lähetettiin kaikille kohdelapsen Väestörekisteriin merkityille huoltajille. Vanhempia, joille kysely lähetettiin, oli yhteensä 14 789. (Hietamäki ym. 2016, 27.) Tutkimukseen osallistuminen oli kutsun saaneille vapaaehtoista ja vastaajien anonymiteetistä huolehdittiin läpi tutkimusprosessin (Hietamäki ym. 2016, 22).

Kyselytutkimukseen vastanneita huoltajia oli yhteensä 2696 (18.5 %). Lapsikohtaiseksi vastausprosentiksi muodostui 27.2 prosenttia (n = 2081). Lapsia, joiden molemmat huoltajat ovat vastanneet kyselyyn oli aineistossa yhteensä 612. Lapsista nuorimmat olivat kahdeksan kuukauden ikäisiä ja vanhimmat 20 kuukauden ikäisiä. (Hietamäki ym. 2016, 26-27, 30.) Huoltajista 68.4 prosenttia oli naisia ja 31.6 prosenttia oli miehiä. Miehet olivat 21–62- ja naiset 19–51-vuotiaita. Vastanneista 74.8 prosenttia oli yliopiston, korkeakoulun tai ammatillisen opiston suorittaneita. Aineiston koulutustaso on korkeampi kuin koko väestössä yleisesti ottaen on (Hietamäki ym. 2016, 32). Vuonna 2017 korkea-asteen tutkinnon oli suorittanut 31 prosenttia Suomen väestöstä (SVT 2017d).

2.2 Tutkimusmenetelmät

2.2.1 Mittarit ja muuttujat

Pro gradu -tutkielmani aineistona hyödynnän CHILDCARE-projektin kyselytutkimuksen osia, jotka keskittyvät kysymyksiin vanhempien taustatekijöistä, lastenhoidon ratkaisuksista ja vanhempien tyytyväisyydestä varhaiskasvatukseen.

Yksivuotiaan lapsen hoitomuotoa kartoittavassa kysymyksessä oli 13 vastausvaihtoehtoa: 1 = Hoidan itse lasta kotona, 2 = Puolisoni hoitaa lasta kotona, 3 = Palkattoman hoitajan hoidossa kotona (esim. isovanhempi), 4 = Palkattoman hoitajan hoidossa kodin ulkopuolella (esim. isovanhempi), 5 = Kunnallisessa päiväkodissa, 6 = Kunnallisessa perhepäivähoidossa, 7 = Kunnallisessa ryhmäperhe-

päivähoidossa, 8 = Yksityisessä päiväkodissa, 9 = Yksityisessä perhepäivähoidossa, 10 = Yksityisessä ryhmäperhepäivähoidossa, 11 = Itse palkatun hoitajan hoidossa kotona (esim. au pair, muu lastenhoitaja), 12 = Itse palkatun hoitajan hoidossa kodin ulkopuolella, 13 = Muu järjestely, mikä?. Vaihtoehtoista sai valita useamman. Lapsen hoito saattoi toteutua useiden erilaisten hoitomuotojen yhdistelminä, jolloin hoitomuotoja oli valittu useampi. Tässä tutkimuksessa on oleellista, onko lapsen hoito järjestetty pääasiallisesti kotona vai varhaiskasvatuksen piirissä, joten tutkimusta varten lapselle luokiteltiin pääasiallinen hoitomuoto. Lapsen hoitomuodosta muodostettiin kaksiluokkainen muuttuja, jossa lapsen pääasiallinen hoitomuoto oli joko kotihoito tai varhaiskasvatus (0 = Kotihoito ja/tai muu hoitaja, 1 = Varhaiskasvatus).

Vanhempien taustatekijöistä tässä tutkimuksessa hyödynnettiin seuraavat: sukupuoli, koulutustaso, asuinkunta, synnyinmaa sekä vanhemman ja lapsen ikä. *Sukupuolta* kartoitettiin kolmella vastausvaihtoehdolla (mies, nainen, muu). Miehet koodattiin arvolla 1 ja naiset 0, muu-vastauksia ei aineistossa ollut. *Koulutustasoa* kartoitettiin kysymällä vastaajan korkeinta koulutustasoa. Vastausvaihtoehtoja oli viisi: 1 = Ei ammatillista koulutusta, 2 = Ammatillinen kurssi (esim. työvoima-, maahanmuutto- ja perhepäivähoitajakurssi), 3 = Ammattikoulu 4 = Ammatillinen opisto tai ammattikorkeakoulu ja 5 = Yliopisto tai korkeakoulututkinto. Analyysiä varten muuttuja koodattiin kaksiluokkaiseksi (Korkeakoulutettu = 0 (ammatillinen opisto, ammattikorkeakoulu tai yliopisto), 1 = Ei korkeakoulutettu (Ei ammatillista koulutusta tai ammatillinen koulutus).

Tieto vanhemman *asuinkunnasta* saatiin Väestörekisterikeskuksesta kyselylomakkeita lähettäessä. Tähän tutkimukseen näistä kymmenestä kunnasta muodostettiin kaksiluokkainen muuttuja, erottelemaan tutkittavat sen mukaan asuivatko he Helsingissä vai muualla Suomessa (0 = Muualla Suomessa, 1 = Helsinki). Tämä jaon avulla haluttiin saada aikaiseksi vertailua varhaiskasvatuksen käytössä ja saatavuudessa pääkaupungin ja muun Suomen välillä.

Vastaajan *synnyinmaata* kartoittavassa kysymyksessä vastaaja sai valita kahdestatoista vaihtoehdosta sopivan tai jos synnyinmaa ei ollut vastausvaihtoehtoisissa sen pystyi lisäämään muu-kohtaan. Myös synnyinmaa koodattiin kaksiluokkaiseksi muuttujaksi (0 = Suomi, 1 = Muu kuin Suomi).

Vanhemman ja lapsen ikätiedot pyydettiin kertomaan vanhemman osalta syntymävuotena kyselyssä ja lapsen ikää koskevat tiedot saatiin Väestörekisterikeskuksesta.

Vanhempien *tyytyväisyyttä varhaiskasvatukseen* mitattiin neljällätoista väittämällä, joista tähän tutkimukseen valittiin kolme: henkilökunnan ammattitaito, hoitopaikan kasvatuseriaatteet ja lasten kulttuurisen taustan huomioiminen. Väittämiä arvioitiin viisiluokkaisella Likert-asteikolla (1 = erittäin tyytymätön, 2 = melko tyytymätön, 3 = melko tyytyväinen, 4 = erittäin tyytyväinen, 5 = en osaa sanoa). Kutakin tyytyväisyysväittämää tarkasteltiin analyyseissa omana muuttujanaan. En osaa sanoa -vastausvaihtoehto koodattiin puuttuvaksi tiedoksi.

2.2.2 Aineiston analyysi

Tämän tutkimuksen analyysit suoritettiin SPSS 24 -ohjelmistolla. Vanhemman taustatekijöiden yhteyttä yksivuotiaan lapsen hoitomuotoon tarkasteltiin logistisen regressioanalyysin avulla. Logistisen regressioanalyysin avulla pyrittiin vanhemman taustatekijöillä selittämään lapsen hoitomuodon valintaa, eli tarkasteltiin, miten sukupuoli, koulutustaso, asuinkunta, synnyinmaa, vanhemman ikä sekä lapsen ikä selittävät sitä, onko yksivuotiaan lapsen hoito järjestetty kotona vai varhaiskasvatuksen piirissä. Logistinen regressiomalli pyrkii ennustamaan havaintojen jakautumista hoitomuotoluokkiin eli sitä, miten eri taustatekijät ennustavat lapselle valittua hoitomuotoa (ks. Nummenmaa 2009, 330, 332, 337). Tällöin selitettävänä muuttujana oli lapsen hoitomuoto ja selittävinä muuttujina vanhemman sukupuoli, koulutustaso, asuinkunta, synnyinmaa, vanhemman ikä ja lapsen ikä.

Logistisessa regressioanalyysissä selittävien muuttujien yhteyksiä selitettävään muuttujaan kuvataan tuloksissa vetosuhteilla (OR) ja vetosuhteille laskettiin 95 prosentin luottamusväli. Vetosuhde on tilastollisesti merkitsevä, kun sen

95 prosentin luottamusväli ei sisällä arvoa 1. Vetosuhteen tulkinta riippuu siitä, onko selittävä muuttuja luokiteltu vai jatkuva. Esimerkkinä jatkuvasta muuttujasta tässä tutkimuksessa on taustatekijöistä *lapsen ikä*. Kun selittäjän eli *lapsen ikä*-muuttujan arvo kasvaa yhden yksikön (vuoden) lapsen hoito on aina todennäköisemmin järjestetty varhaiskasvatuksessa. Tällöin vetosuhteen ollessa yli 1, mitä suuremman arvon *lapsen ikä* vetosuhteessa saa, sitä todennäköisemmin lapsen hoito olisi järjestetty varhaiskasvatuksessa (selitettävän muuttujan arvo 1). Mitä nuorempi lapsi taas olisi, sitä todennäköisemmin lapsen hoitomuoto olisi kotihoito (selitettävän muuttujan arvo 0). Jos vetosuhte on jatkuvaluonteiselle selittäjälle pienempi kuin 1, tulkinta menee päin vastoin.

Kun kyseessä on luokiteltu selittäjä, esimerkiksi taustatekijöistä *synnyinmaa* ja vetosuhteen arvo on yli 1, arvon 1 saavat vanhemmat (muualla syntyneet) valitsevat lapsensa hoitomuodoksi todennäköisemmin varhaiskasvatuksen kuin arvon 0 saavat vanhemmat (kantasuomalaiset). Kun vetosuhte on alle 1, tulkinta on päinvastainen.

Koska aineistossa on lapsia, joiden molemmat huoltajat ovat vastanneet kyselyyn (n = 612), aineisto oli tältä osin hierarkkinen. Tällöin saman perheen äidin ja isän vastaukset eivät ole toisistaan riippumattomia. Tämä hierarkkisuus huomioitiin logistisessa regressioanalyysissä SPSS-ohjelmiston bootstrap-menetelmällä korjaamalla OR:ien luottamusvälejä (IBM Corp., 2016).

Kantasuomalaisten ja muualta Suomeen muuttaneiden välisiä eroja tyytyväisyydessä varhaiskasvatukseen tarkasteltiin Mann-Whitneyn U-testin avulla. Tämä menetelmä valittiin vanhempien tyytyväisyyden tarkasteltuun, koska tyytyväisyys-muuttujat olivat järjestysasteikollisia. Mann-Whitneyn U-testi vertaa muuttujien luokkien mediaaneja toisiinsa (Nummenmaa 2009, 261). Tässä tutkimuksessa Mann-Whitneyn U-testiä käytetään vertaamaan kantasuomalaisten ja muualla syntyneiden tyytyväisyyttä varhaiskasvatukseen. Tyytyväisyyttä lähestyttiin kolmen väittämän kautta. Jokaista väittämää tarkasteltiin erikseen.

3 TULOKSET

3.1 Kuvailevat tiedot

Taulukossa 1 on esitetty tutkimuksen muuttujien kuvailevia tietoja. Vanhemman sukupuolesta, koulutustasosta, asuinkunnasta, synnyinmaasta, vanhemman iästä, lapsen iästä ja hoitomuodosta on raportoitu prosenttiosuudet. Lisäksi vanhemman ja lapsen iästä on raportoitu keskiarvot ja keskihajonnat.

Taulukko 1. Tutkimuksen muuttujien kuvailevat tiedot (N = 2696).

	<i>n</i>	%	<i>ka</i>	<i>kh</i>
Vanhemman sukupuoli				
Mies	852	31.6		
Nainen	1844	68.4		
Koulutustaso				
Korkeakoulutettu	2017	74.8		
Ei korkeakoulutettu	637	23.6		
Asuinkunta				
Helsinki	1218	45.2		
Muu Suomi	1478	54.8		
Synnyinmaa				
Suomi	2386	88.5		
Muu	284	10.5		
Vanhemman ikä (v)	2669	99.0	33.5	5.4
Lapsen ikä (kk)	2696	100	14.2	3.5
Hoitomuoto				
Kotihoito	1883	69.8		
Varhaiskasvatus	788	29.2		

Taulukossa 2 on esitetty muuttujien väliset Spearmanin korrelaatiokertoimet. Selettävistä muuttujista asuinkunta ja lapsen ikä näyttäisivät korreloivan hoitomuoto-muuttuja kanssa. Asuinkunta-muuttuja korreloi negatiivisesti hoitomuoto-muuttujan kanssa, eli muualla Suomessa asuva lapsi on todennäköisem-

min hoidossa varhaiskasvatuksessa kuin kotona. Lapsen iän ja hoitomuodon yhteisvaihtelu taas on positiivista, eli mitä vanhempi lapsi on, sitä todennäköisemmin hänen hoitonsa on järjestetty varhaiskasvatuksessa. Sukupuolella, koulutus- tasolla, synnyinmaalla ja vanhemman iällä ei näyttäisi olevan yhteisvaihtelua hoitomuodon kanssa. Selittävien muuttujien välillä ei näytä olevan keskenään korrelaatiota eli vaaraa multikollinearisuuteen ei ole.

Taulukko 2. Muuttujien väliset Spearmanin korrelaatiokertoimet (N = 2696).

	Suku- puoli	Koulutus- taso	Asuin- kunta	Synnyin- maa	Vanhem- man ikä	Lapsen ikä	Hoito- muoto
Sukupuoli	1						
Koulutustaso	.051	1					
Asuinkunta	.029	-.119**	1				
Synnyinmaa	.095**	.042	.136**	1			
Vanhemman ikä	.190**	-.269**	.176**	.022	1		
Lapsen ikä	-.001	.007	-.056*	-.048	.059*	1	
Hoitomuoto	.002	-.056	-.060*	.006	.026	.266**	1

Huom. * $p < .05$, ** $p < .001$

3.2 Vanhemman taustatekijät lapsen hoitomuodon selittäjinä

Vanhemman taustatekijöiden yhteyttä noin yksivuotiaan lapselle tehtyyn hoitoratkaisuun tarkasteltiin logistisen regressioanalyysin avulla. Vanhemman taustatekijöistä asuinkunta, koulutustaso, synnyinmaa ja lapsen ikä selittivät sitä, oliko lapselle valittu hoitomuodoksi kotihoito vai oliko hoito järjestetty varhaiskasvatuksessa ($\chi^2(6) = 198,88$, $p < 0,001$, $R^2 = 10,5\%$). Taulukossa 3 on esitetty muuttujien vedonlyöntisuhteet (OR) ja 95 %:n luottamusvälit. Koulutustaso on yhteydessä hoitomuodon valintaan niin, että korkeakoulutetut vanhemmat valitsivat todennäköisemmin hoitomuodoksi varhaiskasvatuksen kuin kotihoidon.

Asuinkunta näyttäisi selittävän hoitomuodon valintaan niin, että lapsen hoitomuodoksi valitaan todennäköisemmin varhaiskasvatus, jos vanhempi asuu muualla Suomessa. Synnyinmaa selittää hoitomuodon valintaan siten, että muualla syntyneet valitsevat lapsen hoitomuodoksi varhaiskasvatuksen ennemmin kuin kantasuomalaiset. Lapsen ikä oli yhteydessä hoitomuotoon siten, että mitä vanhempi lapsi oli, sitä todennäköisemmin hoitomuodoksi valittiin varhaiskasvatus.

Taulukko 3. Lapsen hoitomuodon selittyminen vanhemman taustatekijöillä logistisella regressioanalyysillä tarkasteltuna.

Selittävät muuttujat	OR	95% CI alaraja	95% CI yläraja
Vanhemman sukupuoli	.958	-.181	.093
Koulutustaso	.698	-.457	-.265
Asuinkunta	.796	-.278	-.176
Synnyinmaa	1.291	.143	.368
Vanhemman ikä	.996	-.011	.002
Lapsen ikä	1.188	.165	.180

3.3 Tyytyväisyys varhaiskasvatukseen kantasuomalaisten ja muualla syntyneiden välillä

Varhaiskasvatukseen kohdistuvan tyytyväisyyden eroja tarkasteltiin parametrittömällä Mann-Whitneyn U-testillä. Tulokset osoittivat, että vanhemmat ovat synnyinmaasta riippumatta tyytyväisiä varhaiskasvatukseen (ks. taulukko 4). Muualla syntyneet ja kantasuomalaiset eivät eronneet tyytyväisyydessään varhaiskasvatuksen henkilökunnan ammattitaitoon, hoitopaikan kasvatuseriaateisiin kuin lasten kulttuurisen taustan huomioimisen suhteenkaan.

Taulukko 4. Vanhempien tyytyväisyys varhaiskasvatukseen.

Tyytyväisyys-osa-alue	Kantasuomalaiset (<i>n</i> = 2386)			Muualla syntyneet (<i>n</i> = 284)			<i>U</i> -arvo	<i>p</i> -arvo
	<i>Ka</i>	<i>Kh</i>	<i>Mo</i>	<i>Ka</i>	<i>Kh</i>	<i>Mo</i>		
Henkilökunnan ammattitaito	3.66	.651	4	3.76	.788	4	24859.0	.564
Hoitopaikan kasvatuseria- periaatteet	3.73	.658	4	3.77	.827	4	23444.0	.572
Lasten kulttuurisen taustan huomioiminen	4.17	.847	4	3.84	.933	4	12242.5	.341

4 POHDINTA

4.1 Tulosten tarkastelua

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten lapsen vanhemman taustatekijät eli asuinkunta, koulutustaso, synnyinmaa, sukupuoli sekä vanhemman ja lapsen ikä selittävät, valitaanko lapsen hoitomuodoksi koti vai varhaiskasvatus. Toiseksi tutkimus selvitti, onko kantasuomalaisten ja muualta Suomeen muuttaneiden välillä eroa tyytyväisyydessä henkilökunnan ammattitaitoon, hoitopaikan kasvatuseriaatteisiin ja lapsen kulttuurisen taustan huomioimiseen varhaiskasvatuksessa.

Vanhemman taustatekijöiden yhteys lapselle tehtyyn hoitoratkaisuun

Vanhemman taustatekijöistä koulutustaso, asuinkunta, synnyinmaa ja lapsen ikä olivat yhteydessä lapselle valittuun hoitomuotoon. Korkeakoulutetut vanhemmat valitsivat todennäköisemmin lapselleen hoitomuodoksi varhaiskasvatuksen kuin kotihoidon. Asuinkunta selitti hoitomuodon valintaan niin, että lapsen hoitomuodoksi valittiin todennäköisemmin varhaiskasvatus, jos vanhempi asui Helsingin ulkopuolella. Vanhemmat, joiden synnyinmaa oli muu kuin Suomi valitsivat lapsen hoitomuodoksi todennäköisemmin varhaiskasvatuksen ennemmin kuin kantasuomalaiset. Lapsen ikä oli yhteydessä hoitomuotoon siten, että mitä vanhempi lapsi oli, sitä todennäköisemmin hoitomuodoksi valittiin varhaiskasvatus.

Aikaisemman tutkimustiedon mukaan varhaiskasvatukseen päätyvät korkeasti koulutettujen vanhempien lapset muita todennäköisemmin (Esping-Andersen ym. 2012, 584; Karhula ym. 2017, 276). Myös tässä tutkimuksessa korkeakoulutetut vanhemmat valitsivat lapsensa hoitomuodoksi todennäköisemmin varhaiskasvatuksen kuin kotihoidon. Tätä tutkimustulosta tukee myös se, että aiemman tutkimuksen mukaan korkeasti koulutetut hyödyntävät vähän kotihoidon tukea (Karila ym. 2017, 40-41; Miettunen 2008, 29) ja, että tukien käyttöaste

on korkein pienituloisissa, matalasti kouluttautuneissa ja monilapsisissa perheissä (Miettunen 2008, 9-10).

Asuinkunta oli yhteydessä lapselle valittuun hoitomuotoon siten, että hoitomuoto oli todennäköisemmin varhaiskasvatus, jos vanhempi asui Helsingin ulkopuolella ja kotihoito, jos vanhempi asui Helsingissä. Aiempien tutkimusten mukaan varhaiskasvatuksen osallistumisaste on Uudellamaalla hieman koko Suomen osallistumisastetta korkeampi (Säkkinen & Kuoppala 2018, 8), joten tämä tulos on ristiriidassa aiemman tiedon kanssa. Tulokseen voi osaltaan vaikuttaa se, että Helsingissä maksetaan nuorimmasta lapsesta kotihoidon tuen kuntalisää ja tuki on huomattavasti korkeampi kuin muissa tutkimuskunnissa (Hietamäki ym. 2016, 39).

Vanhemmat, joiden synnyinmaa oli muu kuin Suomi valitsivat lapsen hoitomuodoksi todennäköisemmin varhaiskasvatuksen kuin kantasuomalaiset. Tämä tulos oli ristiriidassa aiemman tutkimuksen kanssa, sillä aiemman tutkimuksen mukaan maahanmuuttajien on havaittu käyttävän kotihoidon tukea kantaväestöä hieman pidempään (Tervola 2015, 128). Tuloksia pohtiessa on kuitenkin hyvä ottaa huomioon, että tässä tutkimuksessa muualla syntyneistä ei ole tiedossa, kauanko he ovat Suomessa asuneet, mikä on heidän äidinkieltensä tai kuuluvatko johonkin etniseen vähemmistöön. Lisäksi tässä tutkimuksessa korkeasti koulutetut ovat vahvasti edustettuina ja muualla syntyneiden osuus tutkimuksessa oli vain 10.5 prosenttia tutkittavista. Aineistosta ei voi siis tehdä luotettavia suoria päätelmiä väestöstä.

Aiemman tutkimustiedon valossa lapsen ikä vaikuttaa huomattavasti lapsen varhaiskasvatukseen osallistumiseen (Kekkonen 2014, 262; Säkkinen & Kuoppala 2018, 5). Myös tässä tutkimuksessa lapsen ikä oli yhteydessä siihen, milloin lapsi siirtyi kotihoidosta varhaiskasvatukseen. Lapsen ikä vaikutti hoitomuotoon siten, että mitä vanhempi lapsi oli, sitä todennäköisemmin hoitomuodoksi valittiin varhaiskasvatus. Tämän tutkimusaineiston noin yksivuotiaista lapsista varhaiskasvatuksessa oli 29.2 prosenttia ja kotihoidossa 69.8 prosenttia. Koko Suomen mittakaavassa vuonna 2017 varhaiskasvatuksessa lapsista oli alle

yksivuotiaista 0.9 prosenttia ja yksivuotiaita 33.5 prosenttia (Säkkinen & Kuoppala 2018, 5). Varhaiskasvatukseen osallistuminen lapsen ikä huomioiden mukailee siis tässä tutkimuksessa aiempaa tutkimusta.

Tyytyväisyys varhaiskasvatukseen kantasuomalaisten ja muualla syntyneiden välillä

Tyytyväisyyttä varhaiskasvatukseen tarkasteltiin kantasuomalaisten ja muualla syntyneiden näkökulmasta. Tarkastelun kohteena olivat tyytyväisyys henkilökunnan ammattitaitoon, hoitopaikan kasvatusperiaatteisiin ja lapsen kulttuurisen taustan huomioimiseen varhaiskasvatuksessa. Eroja kantasuomalaisten ja muualla syntyneiden välillä ei löytynyt. Sekä muualla syntyneet että kantasuomalaiset olivat tyytyväisiä niin varhaiskasvatuksen henkilökunnan ammattitaitoon, hoitopaikan kasvatusperiaatteisiin kantasuomalaisten kuin lasten kulttuurisen taustan huomioimiseen.

Aiemmissa asiakastyytyväisyyttä mittaavissa tutkimuksissa vanhemmat ovat pääsääntöisesti ilmaisseet tyytyväisyyttään varhaiskasvatuspalveluihin (Alasuutari ym. 2014, 44; Cryer ym. 2002, 260; Hujala ym. 2006, 3; Summers ym. 2005, 54). Vanhemmat ovat olleet tyytyväisiä henkilökunnan ammattitaitoon, koulutustasoon ja määrään (Alasuutari ym. 2014, 44). Vanhempien tyytyväisyys henkilökunnan ammattitaidon suhteen on siis linjassa aiemman tutkimuksen kanssa.

Aiemmassa lapsen kulttuuritaustan huomioimista mittaavassa tutkimuksessa vanhemmat ovat olleet tyytyväisiä lapsen äidinkielen ja kulttuuritaustan huomioimiseen koulutustaustasta riippumatta (Alasuutari ym. 2014, 31). Tyytyväisyys kulttuuritaustan huomioimiseen on siis linjassa aiemman tutkimuksen kanssa.

On tutkittu, että mitä korkeammin koulutettuja vanhemmat ovat, mitä paremmin he tuntevat varhaiskasvatuspalvelut (Alasuutari ym. 2014, 34-35, 39-40; Summers ym. 2005, 56) ja mitä vanhempia heidän lapsensa ovat, sitä kriittisemmin he arvioivat varhaiskasvatuspalvelujen laatua (Alasuutari ym. 2014, 34-35,

39-40; Scopelliti & Musatti 2013, 1025; Summers ym. 2005, 56). Tutkimuksen kohteena olevat lapset olivat hyvin nuoria, noin yksivuotiaita, ja siten tästä näkökulmasta katsottuna vanhempien voitiinkin olettaa olevan vähintään melko tyytyväisiä varhaiskasvatukseen.

Lapsi hyötyy varhaiskasvatuksesta ja laadukkaalla varhaiskasvatuksella onkin todettu olevan yhteyttä myöhempään koulumenestykseen (Felfe & Lavile 2014; Heckman 2011; Kekkonen 2014; Sipilä & Österbacka 2013). Lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen mahdollistaa myös molempien vanhempien työsäkäynnin, ja niin lisää perheiden taloudellista vakautta ja kokonaisvaltaisempaa hyvinvointia (Kalland 2012, 147; Mahkonen 2016). Lisäksi tiedetään, että varhaiskasvatukseen osallistumiseen vaikuttaa vanhempien koulutustaso, työtilanne ja taloudelliset resurssit (Karhula ym. 2017; Lammi-Taskula & Salmi 2013, 187; Närvi 2014; Vandenbroeck ym. 2014). Jotta lapsilla olisi paremmat mahdollisuudet osallistua varhaiskasvatukseen vanhempien sosioekonomisista asemista riippumatta, olisi tärkeää, että varhaiskasvatukseen osallistumista ei rajattaisi tai ainakin otettaisiin huomioon perheiden erilaiset tilanteet. Se, millaista tukea lapsi saa kasvuun, ei saisi olla vanhempien koulutustasosta, työtilanteesta tai taloudellisesta tilanteesta kiinni, etenkin kun laadukkaalla varhaiskasvatuksella on tutkittu olevan eniten merkitystä juuri matalatuloisten perheiden lasten kehitykselle ja kasvuun (Esping- Andersen ym. 2012, 584; Heckman 2011; Karila 2016, 42; Vandenbroeck ym. 2014, 69-70).

4.2 Tutkimuksen vahvuudet ja heikkoudet

Tutkimus koskee vain noin 1-vuotiaita lapsia, ja se tulee ottaa huomioon tuloksia tarkasteltaessa. Pienet lapset hoidetaan pääsääntöisesti kotona (Hietamäki ym. 2016, 55), joten yksivuotiaiden lasten kohdalla iso osa on vielä kotihoidossa. Täten varhaiskasvatukseen osallistumisen erot vanhemman taustatekijät huomioituna saattaisivat kasvaa, jos tutkimuksen kohteena olisivat vanhemmat varhaiskasvatusikäiset lapset.

Tähän tutkimukseen vastanneista 74.8 prosenttia oli yliopisto-, korkeakoulututkinnon tai ammatillisen opiston suorittaneita. Koko Suomen väestöstä korkea-asteen tutkinnon oli vuonna 2017 suorittanut 31 prosenttia väestöstä (SVT 2017d). Tämän tutkimuksen aineiston koulutustaso on siis korkeampi koko väestön koulutustasoon verrattuna. Tämä tulee huomioida tuloksia tarkasteltaessa, sillä koulutusjakauma ei vastaa väestön koulutustasoa, ja tällöin ei voida tehdä luotettavia päätelmiä väestöstä.

Kulttuuritaustan vaikutuksia lapsen hoitomuodon valintaan tutkittiin tässä tutkimuksessa ainoastaan vastaajan synnyinmaan avulla. Synnyinmaa kertoo ainoastaan sen, onko vastaaja syntynyt Suomessa vai muualla. Tässä tutkimuksessa ei ole siis huomioitu muita kulttuuritaustaan liittyviä tekijöitä, kuten sitä, kuuluuko tutkittava johonkin etniseen vähemmistöön. Tutkimuksessa ei lisäksi ole huomioitu sitä, milloin muualla syntynyt tutkittava on muuttanut Suomeen ja kuinka kauan hän on Suomessa asunut.

4.3 Jatkotutkimushaasteita

Olisi mielenkiintoista selvittää, kasvaisiko varhaiskasvatuksen osallistumisaste suhteessa kotihoitoon lapsen hoitomuotona, jos tutkimus toistettaisiin niin, että kohderyhmänä olisivat vanhemmat varhaiskasvatusikäiset lapset ja heidän huoltajansa. Koska aiemman tutkimustiedon valossa voidaan olettaa lapsen iän vaikuttavan lapsen varhaiskasvatukseen osallistumiseen (Kekkonen 2014, 262; Säkinen & Kuoppala 2018, 5), olisi mielenkiintoista selvittää, millaisena vanhempien taustatekijöiden vaikutus lapsen hoitomuotoon näyttäytyisi vanhempien varhaiskasvatusikäisten lasten kohdalla.

On tutkittu, että korkeasti koulutettujen vanhempien lapset päätyvät todennäköisemmin varhaiskasvatukseen kuin hoidetaan kotona (Esping-Andersen ym. 2012, 584; Karhula ym. 2017, 276). Tähän tutkimukseen vastanneista selkeä enemmistö (74.8 %) oli korkeasti koulutettuja. Varhaiskasvatuksesta kuitenkin hyötyisivät eniten juuri matalatuloisten perheiden lapset (Esping- Andersen ym. 2012,

584; Heckman 2011; Karila 2016, 42; Vandenbroeck ym. 2014, 69-70). Olisi mielenkiintoista kohdentaa tutkimus alemmin kouluttautuneisiin ja matalatuloisiin ja selvittää, millaisia eroja hoitomuodoissa tutkimusjoukosta löytyisi.

Tässä tutkimuksessa ei eroteltu, mikä oli vanhemman työtilanne, tulotaso tai oliko vanhempi yksinhuoltaja. Nämä seikat olisivat mielenkiintoista huomioida, jotta voitaisiin tutkia paremmin vanhempien valinnan mahdollisuuksia. Nämä taustatekijät huomioimalla olisi mahdollista päästä lähemmäksi vanhempien arvovalintoja lapsen hoitomuodon valinnassa. Vanhemman voi esimerkiksi olla taloudellisista syistä pakko siirtyä työelämään aiemmin kuin muutoin siirtyisi, joten tällöin vanhempi ei välttämättä toimi arvojensa mukaan.

Myös kulttuuritaustan parempi huomioiminen olisi jatkotutkimuksen kannalta mielenkiintoista, kuten esimerkiksi kuuluuko tutkittava etniseen vähemmistöön, milloin tutkittava on muuttanut Suomeen ja kuinka kauan hän on Suomessa asunut. Olisi myös mielenkiintoista tutkia maahanmuuttajataustaisten vanhempien halua integroida lapsi valtaväestöön ja kasvattaa lasta vanhempien omaan kulttuuriin, ja näistä näkökulmista tutkia vanhemman halukkuutta valita lapsen hoitomuodoksi varhaiskasvatus. Maahanmuuttajataustaiset valitsevat lapsensa hoitomuodoksi todennäköisemmin kotihoidon kuin varhaiskasvatuksen, ja käyttävät kotihoidontukea verrattain pitkään (Sarvimäki ja Kangasharju 2006; Tervola 2015), mutta lapsen integroituminen yhteiskuntaan on kuitenkin maahanmuuttajataustaisille vanhemmille tärkeää (Zechner 2007, 252-253). Näistä näkökulmista olisi mielenkiintoista tutkia, miten maahanmuuttajataustaisten vanhempien arvot ja perheen taloudellinen tilanne painottuvat lastenhoitoratkaisuja pohtiessa.

LÄHTEET

- Alasuutari, M. 2003. Miksi institutionaalista varhaiskasvatusta? Päivähoidon merkitys vanhempien puheessa. *Kasvatus* 34:4, 359–373. Viitattu 6.4.2019 <http://elektra.helsinki.fi.ezproxy.jyu.fi/se/k/0022-927x/34/4/miksiins.pdf>
- Alasuutari, M. & Karila, K., Alila, K. & Eskelinen, M. 2014. Vaikuta varhaiskasvatukseen. Lasten ja vanhempien kuuleminen osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia. *Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä* 2014:13. Helsinki: OKM. Viitattu 2.5.2019 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75257/tr13.pdf>
- Alitolppa-Niitamo, A. 2005. Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. Teoksessa A. Alitolppa-Niitamo, I. Söderling & S. Fågel (toim.) *Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin*. Helsinki: Väestöliitto, 37-52.
- Belsky, J. 2009. Early day care and infant mother attachment security. *Encyclopedia on Early childhood development*, 1-6.
- Belsky, J., Vandell, D., Burchinal, M., ClarkeStewart, K., Mc Cartney, K. & Owen, M. 2007. Are there long-term effects of early child care? *Child Development*, 78, 681–701.
- Cryer, D., Tietze, W. & Wessels, H. 2002. Parents' perceptions of their children's child care: a cross-national comparison. *Early Childhood Research Quarterly* 17. 259–277. DOI: 10.1016/S0885-2006(02)00148-5
- Davis, E. & Conelly, R. 2005. The influence of local price and availability on parents' choice of child care. *Population Research and Policy Review* 24, 301–334. Viitattu 3.5.2019 <https://link-springer-com.ezproxy.jyu.fi/content/pdf/10.1007%2Fs11113-005-8515-y.pdf>

- Drange, N. & Havnes, T. 2015. Child care before age two and the development of language and numeracy. Evidence from a lottery. Bonn: Institute for the Study of Labour, IZA Discussion Papers 8904.
- Esping-Andersen, G., Garfinkel, I., Han, W-J., Magnuson, K., Wagner, S. & Waldfogel, J. 2012. Child care and school performance in Denmark and the United States. *Children and youth services review*: 34 (3), 576-589.
- Fakta, E. 2015. Kuka Suomessa tekee työt? Viitattu 27.3.2017
<http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2015/01/Kuka-Suomessa-tekee-ty%C3%B6t.pdf>
- Felfe, C. & Lalive, R. 2014. Does early child care help or hurt children's development? Bonn: Institute for the Study of Labour, IZA Discussion Papers 8484, 2014. Viitattu 3.5.2019 <http://ftp.iza.org/dp8484.pdf>
- Haataja, A., Ahlgren-Leinvuo, H., Ranto, S. & Valaste, M. 2017. Lastenhoitoratkaisut Helsingiläisissä lapsiperheissä. *Tutkimuksia 2017:4. Helsingin kaupungin Kaupunkitutkimus ja tilastot*. Viitattu 30.4.2019
https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/17_12_20_tutkimuksia_04_haataja_ahlgrenleivuo_ranto_valaste.pdf
- Haataja, A. & Hämäläinen, U. 2010. Viekö haikara tasa-arvon? Puolisoiden väliset tuloerot lapsiperheissä. Teoksessa U. Hämäläinen & O. Kangas (toim.) *Perhepiirissä*. Helsinki: Kela, 76-116.
- Haataja, A. & Juutilainen, V.-P. 2014. Kuinka pitkään lasten kotihoitoa? Selvitys äitien lastenhoitojaksoista kotona 2000-luvulla. Viitattu 1.4.2019
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/45390/Tyopapereita58.pdf?sequence=1>
- Heckman, J. 2011. The Economics of Inequality. The Value of Early Childhood Education. *American Educator*, 31-47.
- Hietamäki, Repo & Lammi-Taskula. 2018. Työsuhteen omaavat äidit lasten kotihoidon tuella – kotihoidon perustelut. *Yhteiskuntapolitiikka* 83 (2018):4, 412-421.
- Hietamäki, J., Kuusiholma, J., Räikkönen, E., Alasuutari, M., Lammi-Taskula, J., Repo, K., Karila, K., Hautala, P., Kuukka, A., Paananen, M., Ruutiainen, V.

- & Eerola, P. 2016. Varhaiskasvatus- ja lastenhoitoratkaisut yksivuotiaiden lasten perheissä: CHILDCARE-kyselytutkimuksen 2016 perustulokset. Viitattu 9.11.2018
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132438/URN_ISBN_978-952-302-869-2.pdf?sequence=1
- Hiilamo, H. & Kangas. 2009. Trap for Women or Freedom to Choose? The Struggle over Cash for Child Care Schemes in Finland and Sweden *Journal of Social Policy* 38 (2009): 3, 457-475.
- Hujala, E., Fonsén, E. & Elo, J. 2012. Evaluating the quality of the child care in Finland. *Early Child Development and Care* 182(3-4), 299-314.
- Hujala, E., Junkkari, P. & Mattila, S. 2006. Päivähoidon toimivuuden arviointia. *Varhaiskasvatus tänään*. Suomen Varhaiskasvatus ry:n verkkolehti. Syyskuu 2006, 1-11. Viitattu 6.4.2019 <http://ecef.org/wp-content/uploads/2014/03/2006-1-Hujala.pdf>
- IBM Corp. Released 2016. IBM SPSS Bootstrapping, Version 24.0. Armonk, NY: IBM Corp.
- Johnson, R., Browne, K. & Hamilton-Giachritsis, C. 2006. Young children in institutional care at risk of harm. *Trauma, Violence, & Abuse*, 7(1), 34-60. Viitattu 9.4.2019 <https://doi.org/10.1177/1524838005283696>
- Joronen, T. 2007. Työmarkkinoiden monenlaiset maahanmuuttajanaiset: Haaste suomalaiselle sukupuolijärjestelmälle. Teoksessa Martikainen, T. & Tiilikainen, M. (toim.) *Maahanmuuttajanaiset: kotoutuminen, perhe ja työ*. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 46/2007. Väestöntutkimuslaitos, 285-311.
- Julkunen, R. 1999. Miten Euroopassa yhdistetään työtä ja perhettä kansalaisten kannalta. Teoksessa Minna Salmi & Johanna Lammi-Taskula (toim.) *Elämää Euroopassa. Työn ja perheen ja perheen yhdistämisen moninaiset tavat ja haasteet*. Seminaariraportti. Helsinki: Stakes, 9-20.
- Kalland, M. 2012. Päivähoito kiintymyssuhdeteorian valossa. Teoksessa J. Sinkkonen & M. Kalland (toim.) *Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen*. Helsinki: Sanoma Pro Oy, 147-171.

- Karhula, A., Erola, J. & Kilpi-Jakonen, E. 2017. Home sweet home? Long-term educational outcomes of childcare arrangements in Finland. Teoksessa H-P. Blossfeld, N. Kulic, J. Skopek & M. Triventi (toim.) *Childcare, early education and social inequality – An international perspective*. Cheltenham: Edward Elgar, 268-283.
- Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Viitattu 6.4.2019
http://www.oph.fi/download/176638_vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf
- Karila, K., Kosonen, T. & Järvenkallas, S. 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:30. Viitattu 7.12.2018
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80221/okm30.pdf>
- Kekkonen, M. 2014. Perheiden lastenhoitojärjestelyt ja tyytyväisyys päivähoitopalveluihin. Teoksessa: J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi 2014*. Tampere: Juvenes Print, 258–272.
- Kela. 2019. Kuntalisän maksamisen ehdot. Viitattu 30.4.2019
https://www.kela.fi/kelan-kautta-maksettava-kuntalisa_kuntalisanmaksamisen-ehdot
- Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.
- Kinnunen, U. & Mauno, S. 2002. Työ ja perhe-elämä vanhempien ja lasten näkökulmasta. Teoksessa A. Rönkä & U. Kinnunen (toim.) *Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen*. Jyväskylä: PS-kustannus, 99-118.
- Kivijärvi, T. 2012. Maahanmuuttajataustaisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus, 246-259.
- Kosonen, T. 2011. To work or not to work? The effect of child care subsidies on the labour subsidies of parents. VATT Working Papers 23, 2011. Helsinki: Government Institute for Economic Research.

- Kronqvist, E-L. & Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi –selvityksestä. Viitattu 6.4.2019 <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77107/R22-2008VERKKO.pdf?sequence=>
- Kröger, T., Anttonen, A. & Sipilä, J. 2003. Social care in Finland: Stronger and weaker forms of universalism. Teoksessa A. Anttonen, J. Baldock & J. Sipilä (toim.) *The young, the old and the state*. Cheltenham & Northampton, MA: Edward Elgar, 25-54.
- Lammi-Taskula, J. 2004a. Pienet lapset: äidit perhevapaalla. Julkaisussa M. Salmi & J. Lammi-Taskula (toim.) *Puhelin, mummo vai joustava työaika? Työn ja perheen yhdistämisen arkea*. Helsinki: Stakes, 40–45.
- Lammi-Taskula, J. 2004b. Äidit työmarkkinoilla – kahden kerroksen väkeä? *Yhteiskuntapolitiikka* 69 (2004):2, 202-206.
- Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2005. Sopiiko vanhemmuus työelämään? *Perhevapaat ja työpaikan arki*. Teoksessa P. Takala (toim.) *Onko meillä malttia sijoittaa lapsiin?* Helsinki: Kela, 110-125.
- Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2013. Perhevapaat ja sukupuolten tasa-arvo. Teoksessa M. Pietiläinen (toim.) *Työ, talous ja tasa-arvo*. Helsinki: Tilastokeskus, 187–194.
http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/ytytata_201300_2013_10369_net.pdf
- Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2014. Isät, työ ja perhe. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus, 75-90.
- Leslie, L. A., Ettenson, R., & Cumsille, P. 2000. Selecting a child care center: What really matters to parents. *Child & Youth Care Forum*, 29(5), 299–322.
DOI: 10.1023/A:1016609927849
- Mahkonen, S. 2016. *Varhaiskasvatuslaki*. Keuruu: Otava.
- Martikainen, T. & Tiilikainen, M. 2007. Maahanmuuttajanaiset: Käsitteret, tutkimus ja haasteet. Teoksessa T. Martikainen & M. Tiilikainen (toim.) *Maahanmuuttajanaiset: kotoutuminen, perhe ja työ*.

- Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 46/2007. Väestöntutkimuslaitos. 15-37.
- Martelin, T., Castaneda, A. & Kauppinen, T. 2012. Yleisisivistävä koulutus ja pääasiallinen toiminta. Teoksessa Castaneda, A., Rask, S., Koponen, P., Mölsä, M. & Koskinen, S. (toim.) Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointi: tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Raportti 61/ 2012. Tampere: THL, 53–58.
- Miettunen, L. 2008. Lasten kotihoidon tuen kuntalisät osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 101. Viitattu 31.3.2019
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10250/7933/Tutkimuksia101.pdf?sequence=3>.
- Morabito, C. & Vandenbroeck, M. 2015. Equality of opportunities, divergent conceptualisations and their implications for early childhood care and education policies. *Journal of Philosophy of Education*, Vol. 49, No. 3. Viitattu 6.5.2019 <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1467-9752.12112>
- Nummenmaa, L. 2009. Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. Helsinki: Tammi.
- Närvi, J. 2014. Määräaikainen työ, vakituinen vanhemmuus. Sukupuolistuneet työurat, perheellistyminen ja vanhempien hoivaratkaisut. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ja Tampereen yliopisto.
- Närvi, J. 2017. Äitien perhevapaat ja osallistuminen työelämään. Teoksessa M. Salmi & J. Närvi (toim.) Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo. Raportti 4/2017. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 64–204.
- OECD 2018. Key characteristics of parental leave systems. Viitattu 4.5.2019
http://www.oecd.org/els/soc/PF2_1_Parental_leave_systems.pdf
- OECD 2015. Enrolment rate by age. Viitattu 14.12.2018
http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=EAG_ENRL_RATE_AGE#
- OECD 2012. Quality Matters in Early Childhood Education and Care – Finland. Organization for Economic Co-Operation and Development. Paris: OECD.

- Repo, K. 2009. Lapsiperheiden arki. Näkökulmina raha, työ ja lastenhoito. Acta Universitatis Tamperensis 1479. Tampere: Tampere University Press.
- Salmi, M. 2004. Työn ja perheen yhteensovittamisen kentät. Julkaisussa M. Salmi & J. Lammi-Taskula (toim.) Puhelin, mummo vai joustava työaika? Työn ja perheen yhdistämisen arkea. Helsinki: Stakes, 1-9.
- Sarvimäki, M, Kangasharju A. 2006. Pienten lasten hoito ja sosiaalihuollon palvelut. Teoksessa M. Gissler, M. Malin, P. Matveinen, M. Sarvimäki & A. Kangasharju (toim.) Maahanmuuttajat ja julkiset palvelut. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työpoliittinen tutkimus 296, 2006.
- Saunamäki, M. & Kinnunen, U. 2002. Työ- ja perhesitoutuneisuuden yhteydet hyvinvointiin: työssäkäyvien pariin tyypittely. Teoksessa A. Leppänen (toim.) Työ ja ihminen. Työympäristön tutkimuksen aikakausikirja. 1/2002.16. vuosikerta. Millaista työstressiä tällä vuosisadalla? Viitattu 27.4.2016
http://www.ttl.fi/fi/tyo_ja_ihminen/Documents/Tyojaiihminen_1_2002.pdf.
- Saunders, P. 2010. Income support for families and the living standards of children. Teoksessa S. B. Kemerman, S. Phipps & a. Ben-Arieh. (toim.) From Child welfare to child well-being. An international perspective on knowledge in the service of policy making. Vol 1. Springer, Dordrecht, 275-292.
- Scopelliti, M & Musatti, T. 2013. Parents' View of Child Care Quality: Values, Evaluations and Satisfaction. Journal of Child and Family Studies 22(8), 1025-1038.
- Sipilä, J. & Österbacka, E. 2013. Enemmän ongelmien ehkäisyä, vähemmän korjailua? Perheitä ja lapsia tukevien palvelujen tuloksellisuus ja kustannusvaikuttavuus. Valtiovarainministeriön julkaisuja. 11/2013.
- Smith, A. 2018. Children's Rights and Early Childhood Education. Teoksessa: L., Miller, C., Cameron, C., Dalli & N., Barbour (toim.) The SAGE Handbook of Early Childhood Policy. London: SAGE Publications, 452-466.

- Sosiaali- ja terveysministeriön verkkosivut (STM). Lapsiperheiden tuet. Viitattu 15.11.2016 <http://stm.fi/toimeentulo/lapsiperheet>
- Summers, J.A., Hoffman, L., Marquis, J., Turnbull, A. & Poston, D. 2005. Relationship between parent satisfaction regarding partnership with professionals and age of child. *Topics in Early Childhood Special Education*, 25, 48–58. DOI: 10.1177/02711214050250010501
- Suomen virallinen tilasto (SVT). 2017a. Kelan lapsiperhe-etuustilasto. [verkkojulkaisu]. Viitattu 15.11.2018 https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/235512/Kelan_lapsiperhe-etuustilasto_2017.pdf?sequence=6&isAllowed=y
- Suomen virallinen tilasto (SVT). 2017b. Ulkomaalaistaustaiset [verkkojulkaisu]. Viitattu 7.4.2019 <http://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaalaistaustaiset.html>
- Suomen virallinen tilasto (SVT). 2017c. Maahanmuuttajat väestössä [verkkojulkaisu]. Viitattu 7.4.2019 http://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html#tab1485503695201_4
- Suomen virallinen tilasto (SVT). 2017d. Väestön koulutus rakenne [verkkojulkaisu]. ISSN=1799-4586. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 7.4.2019 <http://www.stat.fi/til/vkour/index.html>
- Suomen virallinen tilasto (SVT). 2015. Väestörakenne [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-5379. Vuosikatsaus 2015. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 6.2.2017 http://www.stat.fi/til/vaerak/2015/01/vaerak_2015_01_2016-09-23_tie_001_fi.html
- Suomen virallinen tilasto (SVT). 2013a. Työvoimatutkimus [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-7830. Perheet Ja Työ 2013, 5. Monilapsisten perheiden äidit aikaisempaa useammin kotona. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 27.3.2017 http://www.stat.fi/til/tyti/2013/14/tyti_2013_14_2014-10-07_kat_005_fi.html

- Suomen virallinen tilasto (SVT). 2013b. Työvoimatutkimus [verkkójulkaisu]. ISSN=1798-7830. Perheet Ja Työ 2013, 4. Entistä suurempi osa äideistä hoitamassa lapsia ilman työsuhdetta. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 27.3.2017. http://www.stat.fi/til/tyti/2013/14/tyti_2013_14_2014-10-07_kat_004_fi.html
- Suomen virallinen tilasto (SVT). 2011. Työvoimatutkimus [verkkójulkaisu]. ISSN=1798-7830. Perheet Ja Työ Vuonna 2011, 5. Lapsiperheissä molemmat vanhemmat yleensä työllisiä. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 27.3.2017. http://www.stat.fi/til/tyti/2011/14/tyti_2011_14_2012-09-11_kat_005_fi.html
- Säkkinen, S. & Kuoppala, T. 2017. Varhaiskasvatus 2017. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Tilastoraportti 32, 2018.
- Tervola, J. 2016. Vanhempi kotona, lapsi päivähoidossa? Tarkastelu lastenhoitovalinnoista maahanmuuttajaperheissä. Teoksessa A. Haataja, I. Airio, M. Saarikallio-Torp & M. Valaste (toim.) *Laulu 573 566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla*. Helsinki: Kela, 160-180. Viitattu 2.5.2019
- Tervola, J. 2015. Maahanmuuttajien kotihoidon tuen käyttö 2000-luvulla. *Yhteiskuntapolitiikka* 80 (2015):2, 121-133.
- Terävä, J., Kuukka, A. & Alasuutari, M. 2018. Miten lastenhoidon ratkaisuja saa perustella? Vanhempien puhetta 1-2-vuotiaan lapsensa hoitoratkaisuista. *Yhteiskuntapolitiikka* 83 (2018):4, 349-359.
- Tuononen, M. 2015. Suomessa varhaiskasvatukseen osallistuminen vähäisempää kuin OECD-maissa keskimäärin. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2015/suomessa-varhaiskasvatukseen-osallistuminen-vahaisempaa-kuin-oecd-maissa-keskimaarin/>
- Vandenbroeck, M., Geens, M. & Berten, H. 2014. The impact of policy measures and coaching on the availability and accessibility of early child care: A longitudinal study. *International Journal of Social Welfare* 23(1), 69-79. doi: 10.1111/ijsw.12020

- Vandenbroeck, M. & Lazzari, A. 2014. Accessibility of early childhood education and care: a state of affairs. *European Early Childhood Education Research Journal* 22:3. 327–335. doi: 10.1080/1350293X.2014.912895
- Varhaiskasvatustilasto 2018. 540/13.7.2018. Viitattu 6.4.2019
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidp446092992>
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2016. Viitattu 23.10.2018
http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf
- Vihavainen, S. 2016. Pienten äitien työllisyysaste laskee – monia heistä kiinnostaa osa-aikatyö. *Helsingin Sanomat* 16.4.2016.
- Yesilova, K. 2009. *Ydinperheen politiikka*. Gaudeamus. Helsinki.
- Zechner M. 2007. Maahanmuuttajaäitien näkemyksiä ja kokemuksia päivähoidosta ja koulusta palveluina. Teoksessa: T. Martikainen & M. Tiilikainen (toim.) *Maahanmuuttajanaiset. Kotoutuminen, perhe ja työ*. Helsinki: Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D46, 2007: 245–265.